

1 CORINTIOS

Pablo mexe yojo in wetfel.

¹ Yakha' Pablo, t'eku'myiji' pa' Intata qu' ya'apostoli'ipji' ha' Jesucristo. Yakha' qa na' Sóstenes inejefe'epji' pa' Intata hika'ał ha'ne witfaakanek.* ² Ha'ne witfaakanek hika'ał qu' net'ejuyii hekhewe' inejefetsipji' pa' Intata i'ni' ek ha' witset Corinto, hik hekhewe' yeqe'thenju' pa' Intata qe ta'lets ha' Jesucristo, qa taya'yiji' qu' natsat'etsij, qa hik łunyejei iye week pe' pekhelji'kii witsetits pe' iyiniha ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo in yatsat'etsij iye pekhewe'en qa inekhewel iye yatsat'ets'inij iye.* ³ Pa' Intata Dios qa ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' net'iftits'il ewets qa qu' nikesimen iye pe' atawjetsi'ł.*

Pablo yitjiijetspha'm le'wisij pa' Intata.

⁴ Yakha' hitjiijetspha'm le'wisij pa' yeqe Dios qe ta'li'l ewets, qe Łakha' t'iftits'il ewets qe ta'lets ha' Jesucristo.* ⁵ Qe Łakha' in ta'lets qa pa' Intata qa nełisi'lıj in nophonheti'lıj week pe' ta'lets, axe'm ke' le'ljei in ńiyetiliq qe in Łenikfee'lilətsha iye.* ⁶ Qa aka'an qa jutsiqaxij in yijaalija ke'

* **1:1** Hch 13:9; 18:17; Ro 1:1; 2Co 1:1; Ef 1:1; Col 1:1; 2Ti 1:1 * **1:2**
Hch 9:14; 15:14; 18:1; 19:1; 20:32; 26:18; 2Co 1:1,23; 2Ti 4:20; 1Co
6:11; He 10:10; Ro 1:6-7; Gn 4:26; Sal 79:6; Jn 10:25; Ap 14:1 * **1:3**
Ro 1:7; 2Co 1:2; Ga 1:3; Fil 1:2; 2Ts 1:2; Tit 1:4 * **1:4** Ro 1:8; Fil 1:3;
Col 1:3; 1Ts 1:2; 2Ts 1:3; 2Ti 1:3; Flm 1:4 * **1:5** 2Co 8:7,9; 9:11; Ro
15:14; 1Co 12:8; 1Jn 2:20

henfeli'l e'm t'ejujets ha' Cristo.* **7** Ma' qa hats ham pa'qu' ham'i'l e'm pe' ta'lets pa' Espíritu Santo in lisu'unilik'ui qa lo'notki'ilik'ui pa' neluji' qu' jinte'wentax qu' netpiltaxju' ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo.* **8** Pa' Intata Łakha' qu' nejeli'hij ewets qa' natsathenketjiji'l qa' namli'jiji pa' l'axkathe'ej in ju'unipji' ha'ne sehe', hats'inha qa'nte' nenit'ilij ewets hatse' qu' ul'etsi'il pa' łeqe nelu ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo.* **9** Pa' Intata yijaa'ija pa'qu' hats nit'ij. Łakha' taya'yij ei qa' ewi'l ni'ilh' ha' la's Jesucristo hikha' Yatsat'ax'inij.*

Hasu'uj enqet'etsi'łju'kii.

10 Yejefets, k'i yini'hij ewets aka' liji' ha' jitenek'enheyipji' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' ewi'l pa'qu' aqjamtikineyejeyi'ilkii qa hasu'uj qu' enqet'etsi'łju'kii, ewi'l yijat'ij pa'qu' aqjamtikineyejeyi'ilkii qa pa'qu' ejunyejeyi'il iye. **11** Hit'ilij ewets aka'an yejefets qe he' uja'x he' łejefets ke' Cloé nifel ye'm in łetujse'łijjukii pa'qu' isu'uni'l.* **12** Tsifeli'm in na'l pe' yit'ij łetets: — Yakha' heik'enets ha' Pablo.— Qa pekhewep qa yit'ij łetetsek in tek'enets ha' Apolos, qa pekhewep qa yit'ij łetets iye in tek'enets ha' Cefas (Pedro), qa pekhewep iye qa yit'ij łetets in tek'enets ha' Cristo.* **13** ¿Pa'n lunye'j ha' Cristo qu' neqet'etsju'kii qu' pekheli'ikii? Yakha' Pablo, ¿me he'nenji'pha'm pe'qu' cruze' qu' hawa'mi'l efi? ¿Me łempuli'ji'hij

* **1:6** 2Ti 1:8; 2Ts 1:10; 1Ti 2:6; Ap 1:2 * **1:7** Lc 17:30; Ro 8:19; Fil 3:20; He 9:28; 2P 3:12; 1P 4:13 * **1:8** Fil 1:6; 2:16; 1Ts 3:13; Lc 17:24; 1Co 5:5; 2Co 1:14; Col 1:22 * **1:9** Dt 7:9; Is 49:7; 1Co 10:13; 2Co 1:18; Ro 8:28; Jn 5:19; He 1:2; 1Jn 1:3 * **1:11** Tit 3:9 * **1:12** Tit 3:13; Jn 1:42; Mt 23:9-10

ka' yii Pablo?* **14** Le'wisij pa' Intata in ham iye pa'qu' himpuujin ekheweli'ł, uja'xle in himpuujin ha' Crispo qa ha' Gayo.* **15** Qa aka'an in ɬunye'j ma' qa ham pa'qu' nit'ijets qu' nempuli'jij ka' yii.* **16** Ye', qete'e'ha' Estéfanas iye qa ke' ɬewhe'ye' qa he' ɬelits qa week he' i'ni' ke' ɬetsi' in henimpuujinju' iye, qa uja'xle qa nite' tsikfe'lik'i pakhape' qu' himpuujin iye.* **17** Qe ha' Cristo nite' ts'ithayinenij qu' nek'inqimpuujinkii, ewi'He in ts'ithayinenij qu' henfel eke' ɬe'sits wi'tlijei t'ejuyets pa' witił'ax. Nite' hanatkin pe'qu' wi'tlijeye' in ɬunye'jek na'aj yiya'yij pe'qu' ɬe'liljeye', qe nite' hisu'un qu' ham ne'weju'lı'ij in henfel ha' Cristo in we'nenji'pha'm pe' cruz.*

Pa' Cristo hikpa' inq'ethinij pa' ɬet'unha'x qa pa' qitikfeliya'xkii pa' Intata.

18 Qe pekhewe' teyii pa' qi ɬawak pa' Intata hik ɬeqjunyeyejij qu' ham ne'weju'lı'ij eke' ɬe'sits wi'tlijei t'ejuyets pa' witił'a'x. Qa inekhewelle in jiteyii pa' witił'a'x nite' ham qa jinikfe'lets eke' ɬe'sits wi'tlijei in inq'ethinij pa' ɬet'unha'x pa' Intata.* **19** Qe ka' we'nika'ajji' Intata ɬe'liljei yit'ij pa'aj: —*Haqsiijkii hatse' qu' ham ne'weju'lı'ij pa'qu' numtiletax pekhewe' wekwek wenikfelittax-ets. Hiwu'mfik'i hatse' pa' tikfeliya'xkii pekhewe' wekwek yiya'yij.*— **(Is 29:14)**

20 ¿Ekipa' qu' ne'weju'lı'ij pe' wekwek wenikfelittax-ets? ¿Ekipa' weju'lı'ij pe' maestrolipji' ke' Moisés

* **1:13** 1Co 12:5; 2Co 11:4; Ef 4:5 * **1:14** Hch 18:8 * **1:15** Ro 16:23 * **1:16** Ro 16:5; 1Co 16:15,17 * **1:17** Lc 23:26; Fil 3:18

* **1:18** Hch 19:11; Ro 1:16; 2Co 13:4

łe'ljei? ¿Łekpa' weju'lij pe' yiya'yij łewek pa'qu' nit'ij in t'ejuyets ha'ne sehe' ipji'? ¿Me nite' yaqsijkii pa' Intata qu' ham ne'weju'li'ij pa' witikfeliya'xets pe' wekwek ha'ne sehe' ipji'?* ²¹ Pa' Intata qi in wekwek nikfe'lets, qa yaqsijkii in nite' łeke' qu' nenikfe'lets pa'qu' jukhewe' pa' Intata, qe ta'lıjupi' in wekwek pe' yumtitax łe'ljeiłe ene' jukhew. Pa' Intata qa yisu'un qu' niłin pe' tek'enetsha ke' łe'ljei. Hik ekewe' pekhewe' nite' tek'enik'i yumtitax qu' ham ne'weju'li'ij in henfeli'l. ²² Qe ne'judío yisu'un pa'qu' pakha' ɬunye'je' qu' net'ethinheti'yij, qa ne' nite' judío qa wo'oyek qu' nenikfe'lets pe' wekwek.* ²³ Qa inekhewelle qa jitefelek ha' Cristo in wa'mjipha'm pe' cruz. Qa aka'an qa hik ɬunye'j qu' ɬalanki'yilifi ute ne' judío in nite' yisu'un ha' Jesús, qa ne' nite' judío qa yumti ek qu' ham ɬeke'ye'.* ²⁴ Qa pekhewe'le hats t'eku'miji' pa' Intata pe' judiol qa pe' nite' judiol qa nikfe'lets ha' Cristo in hikha pa' ɬet'unha'x pa' Dios qa hikha' iye pa' ɬikfeliya'xkii pa' Dios.* ²⁵ Qa in wenit'ijets in nite' teqeneħuikii pa'qu' naqsijkii pa' Dios, ɬa'mek pa' yaqsijkii qa les in t'anipji' pa' ɬikfeliya'xtaxkii ene' jukhew qa efuts. Qa qu' nenit'ijets qu' nite' net'une', qa lesle qu' nat'anipji' pa' ɬet'unha'xtax ene' jukhew qa efuts.

Pa' Dios t'eku'mi'l eiji'kii iye in nite' e'qitstaxi'łji' ha'ne sehe' epji'.

²⁶ Yejefets, Jeł qeku'ni'łek in t'eku'mi'l eiji'kii pa' Intata, nite' olots ujaa'x pe'qu' nenikfe'lets wekwek in t'ejuyets ha'ne sehe' ipji', qa nite' olots

* **1:20** Lc 16:8 * **1:22** Mt 12:38 * **1:23** Lc 23:26; 1Co 2:2; Ga 3:1; 5:11 * **1:24** Ro 1:6

iyə ujaa'x iye pe'qu' qitse'ji' i'nli'i qu' nata'lets pe'qu' patunitse'.^{*} [27](#) Qa pakha'le Dios qa t'eku'mi'l eiji'kii in nite' wekwek pe'qu' enikfe'li'lets ha'ne sehe' ipji' qe qa' iwepinheti'l wetju'l pe' wekwek nikfe'l taxets. Pa' Dios t'eku'mi'l eiji'kii iye in ham pe'qu' et'unhaxitsi'il qe nite' e'qitsi'li' ha'ne sehe' ipji' qe qa' iwepinheti'l wetju'l pe' na'ltaxi'm pe' let'unhaxits.^{*} [28](#) Pa' Dios t'eku'mi'l eiji'kii iye in nite' e'qitstaxi'li' ha'ne sehe' epji' qa qi iye in linapjaxi'l qa in ham iye pa'qu' e'weju'li'liij, qe qa niwu'm pe' yumti qu' qitse'ji'.^{*} [29](#) Aka'an yaqsijikii pa' Intata qe qa ham pa'qu' leke'ye' qu' neniwqinhettaxets.^{*} [30](#) Qa inekhewelle qa yaqsi'j ine'mijkiyek in yatsat'ets'inij ha' Jesucristo, hikha' jiyikfelitkii, hikha' iye jiyatsathenket, hikha' iye ta'lets qa jiyegethenju' pa' Intata qa hikha' iye jiyiwejinik'uiflik'i pa' witwul'ax.^{*} [31](#) Qa hik ta'lijupi' ka' we'nika'ajji' in yit'ij: —*Qu' nana'l pa'qu' neniwqinhett, niwqinhettji' yijat'ij pa' Yatsat'ax'inij.*— [\(Jer 9:23-24\)*](#)

2

Eke' wi'tlijei t'ejuyet pa' Cristo in we'nenji'pha'm pe' cruz.

¹ Yejfets, yakha' in tsami'lij ei qu' henfeli'l e'm eke' le'ljiei pa' Intata t'ejuyet ha' Jesús, qa nite' hik yijunye'j na'aj jutsitax in iyet i'nli'i na'aj nikfe'lets ene' wekwek.^{*} [2](#) In ha'ni'l etjikii nite' hisu'un qu' hijamti'ets pe'ye' eke' wekwek,

* [1:26](#) Hch 25:5 * [1:27](#) Mt 24:22; Ef 1:4 * [1:28](#) Lc 18:9
 * [1:29](#) Hch 7:46 * [1:30](#) Mt 6:33; Ro 1:17; 2P 1:1; 1Ts 4:3; Ef 1:7 * [1:31](#) Mr 1:2 * [2:1](#) 1Ti 2:2; Col 4:6

ewi'He ha' Jesucristo hikha' we'nenji'pha'm pa'aj pe' cruz.* ³ In i'nk'aa tsami'l ei nite' yet'un qe hanqaats'ekii qa ya'tsalalkii iye qe ts'ijiwei.* ⁴ Qa in henfeli'l e'm eke' wi'tlijei, in k'iyet nite' ha'nijji' pe'qu' le'sitsi'ik'i wi'tlijei in lunye'jek na'aj wekwek nikfe'lets, pakha'le let'unha'x pa' Espíritu Santo nethiniłij eke' wi'tlijei in yijaalija,* ⁵ hats'inha qa' nite' nata'le'ets pa' likfeliya'xkii ene' jukhew in nite' leqeku'uł ha' Jesucristo qa' nata'lets yijat'ij pa' let'unha'x pa' Intata.*

Pa' Espíritu Santo jiyikfelitets pa' les jutsitax.

⁶ Ye'ehe, in k'iyetij pe' wekwek jutsitetsik'i qe t'ejuyets pe' hats t'unitsijha, qa nite'le hik lunyejei pe' jutsitetstaxik'i t'ejuyets ha'ne sehe' epji'. Qa nite' iye k'iyetij pe' wekwek ta'lets pe' wit'alheyipji' ha'ne sehe', hik pekhewe' nite' pakhaa'ij qu' nana'l, hamits hatse'.* ⁷ Qa ekewe'le henfeli'l ekewe'en ta'lets pa' qi likfeliya'xkii pa' Intata, qa ham pa'qu' hayiits nenikfe'lets pa'aj, qe mexe yat'inkii. Qe in mente' yaqsijkii pa'aj ha'ne sehe' qa na' wa's iye, pa' Intata qa hayiits watji'letij pa'aj pa'qu' leqfenye'ji'ij qu' jinamitets pa' qi witisa'xi'mkii.* ⁸ Pe' tenek'enhe'yipji' pe' witsetits nite' nikfe'lets aka'an, qe qek nenikfe'lets qekha nite' ne'nene'taxji'pha'm pe' cruz ha' qiji' Yatsat'ax'inij.* ⁹ Qa hatsle we'nika'ajji' pa'aj in yit'ij: —*Ham pe'qu' witto'ye' qu' ni'wen qa ham iye*

* **2:2** 1Co 1:23-24; Ga 6:14 * **2:3** 2Co 11:30; Ap 11:11; Fil 2:12

* **2:4** Mt 12:37; Fil 1:25 * **2:5** Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11;

2Co 13:4; 2Ti 1:7; Ap 11:17 * **2:6** Mt 5:48; Lc 12:58; He 2:14 * **2:7**

Ef 1:5; Lc 24:26; 1P 5:1,4 * **2:8** Sal 24:7

pe'qu' witikfi'ye' qu' nepiye' qa ham iye pa'qu' witaq-jamtikineye'je'kii qu' nijamti'ets pekhewe' wekwek hats yajileti'm pa' Intata pekhewe' qu' nisu'un.

*(Is 64:4)*¹⁰*

—
 pa' Intata qa hatsle jiyikfelits ekewe'en qe ta'lets pa' Espíritu, qe pa' Espíritu week yejetijupkiha, week pekhewe' les jutsitets pa' laqjamtokineye'jkii pa' Intata.* ¹¹ ¿Pa'n hii pa'qu' nenikfe'lets pa'qu' laqjamtokineye'je'kii pakhape' jukhewe'? Pakha'le liña'xle leqe'spiritu pakha' jukhew hikpa' nikfe'lets pa' laqjamtokineye'jkii. Qa hik lunye'j pa' Intata in ham pa'qu' nenikfe'lets pa' laqjamtokineye'jkii, ewi'he pa' lakha'le in Leqe'spiritu in nikfe'lets pa' laqjamtokineye'jkii.* ¹² Inekhewel nite' jitesti'yij pa' witacjamtokineye'jkii ta'lets ha'ne sehe' epji', pa' leqe Espíritu pa' Intata hikpa' jitesti'yij yijat'ij qe qa' jinikfelits pa' hats jiyelishi'ij pa' Intata ham laja'ye'. ¹³ Inekhewel hik aka' ji'yetij, qa in ji'yetij qa nite' jitatiniji' pa' leq'ijatshenkeye'j pe' jukhew wekwek nikfe'lets, qe in ji'yetij qa jitatiniji' yijat'ij pa' leq'ijatshenkeye'j pa' Espíritu Santo. Ma' qa uja'xle in jitatin pe' wi'tlijei espiritułe in ji'yetij pe' ta'lets pa' Espíritu Santo.* ¹⁴ Qa pakha'le nite' nek'enheyu'ets, qa nite' leke' qu' t'eku'miju'l pe' ta'lets pa' leqe Espíritu pa' Dios qe pakha'an yumt-tax qu' le'lijke' pa' qu'nte' neteik'uneye'kii, qa nite' leke' qu' nenikfe'lik'i qe hamji' pa' Espíritu Santo. ¹⁵ Qa pakha'le na'lji' pa' Espíritu Santo qa nikfe'lets week pakha' weju'lij qa pa' ham

* **2:9** Is 52:15; Lc 10:27; 1Jn 4:20 * **2:10** Sal 17:3; Jn 14:26; Ro 8:39; 11:33; Ef 3:18 * **2:11** Ro 1:9; 1Jn 4:8 * **2:13** Mt 12:37

weju'li'ij pekhewe' wekwek, qa pekhewepłe qa nite' nikfe'lets pa' lunye'j pakha'an qu' nejełtaxkii.
16 Qe ke' we'nika'ajji' yit'ij: —*Łekpa' qu'nenikfe'lets pa'laqjamtikineye'jkii pa' Yatsat'ax'inij, qa łekpa'iye qu' nijatshenijkii pa'qu' wekweke?*— **(Is 40:13)** Qa inekhewel qa hats na'l ine'm pa' laqjamtikineye'jkii ha' Cristo.*

3

Yeqet'etsiju'kii pe' netk'enets.

1 Yejfets, in tsami'ł ei iye qa hisu'untax qu' k'ojonketilik'i ne' hats t'unitsij in k'iyeti'ł ek'ui qa nite'le łeke', ma' qa k'ojonketilik'i in k'iyeti'ł ek'ui ne' mente' t'unitsij qe hik ejunyejeyi'ł qu' mexe omehetsi'lıj'i in lijayani'ł ha' Cristo.* **2** Ke' k'ijatshenilij nite' jutsitetsik'i, in lunye'jek na'aj omeła's in tu'fle qe nite' łeke' qu' netuj pa'qu' net'un, qe ekheweli'ł mexe nite' łamiti'ł qu' etuji'ł pa'qu' net'un witaqe' qa hane'ej iye qa menjiit nite' łamiti'ł. **3** Qe ekheweli'ł mexe hik ejunyejeyi'ł ne' nite' yijayan ha' Cristo qe mexe eqemtshenet-sitsi'lıj wekwek qa łek'eleyi'lıj'u'kii iye. ¿Me nite' hik ejunyejeyi'ł ne' nite' tek'enets ha' Cristo in ejunyejeyi'ł aka'an?* **4** Qe na'l pe' yit'ijets: —Yakha' heik'enets ha' Pablo.— Qa uja'x pe' yit'ijek: —Yakha' heik'enets ha' Apolos.— ¿Me nite' hik ejunyejeyi'ł ne' nite' tek'enets ha' Cristo in ejunyejeyi'ł aka'an?* **5** ¿Pa'n lunye'j ha'ne Apolos? ¿Qa pa'n lunye'j iye ha'ne Pablo? Enewe'en łeq'ithayinenheiłe pa' Intata. Enewe'en hik enewe'ta'lets in na'li'ł e'm

* **2:16** Col 2:2

* **3:1** 1Co 14:20; He 5:13; 1P 2:2

* **3:3** Stg

3:14,16; Tit 3:9

* **3:4** Tit 3:13

pa'nte' eqekuyejeyi'lij ha' Cristo. Qa hik ta'lijupi' week ewilei inekhewel in jitaqsijjkii pa' jiyeħisij ha' Yatsat'ax'inij qu' jintaqsiikkii. ⁶ Yakha' henfel ke' wi'tlijei qa henju' pe' ɻoi, qa ha' Apolos qa les naq'aajijupkii in i'nq'ijatshenij ma' qa yatsiyipjikii pe' ɻoi, qa pa' Dios qa yitalit qa ta'l.* ⁷ Ma' qa hik ta'lijupi' pa' yenju' qa pa' yatsiyipji'kii enewe'en ham weju'li'ij. Pa' Intata yijat'ij hikpa' weju'lij qe ɻakha' yitalit qa ta'l. ⁸ Pakha' we'nq'en qa pa' yatsiyipjiki, enewe'en week ɻunyejei, qa pa' Intata qa' nijaninij hatse' in ɻuk'e'ek pa' ɻuk'e' pa' l'ithayijkit. ⁹ Yekheweli' t he'yithayi'yi'li'm pa' Intata qa ekheweli' t hik ejunyejeyi' t qu' l'enek'eju' pa' Intata, hik ejunyejeyi' t iye pe'qu' nanaqsiikkii wititsi' yatsat'axij pa' Intata.* ¹⁰ Yakha' hik yijunye'j na'aj na'li'm ɻikfeliya'xets in yojohonjo' pe'qu' ɻetku'ye' pe' wititsi', qe pa' Intata tselisij qu' hojohonjo' qa pekhewep qa' neniihinpha'm. Qa pe'qu' nthayiki qa' nejeełik'uiha in yithayiki. ¹¹ Qa nite' ɻeke' pa'qu' nitujtseikanintaxik'ui pa' hats ɻunyeje'ju' pe' yojoko' in ɻetuk. Pe' yojoko' in ɻetuk hik hakha' Jesucristo.* ¹² Pekhewe' qu' neniihinpha'm pe' hats yojoko' in ɻetuk pe' wititsi', na'l olots ɻeke' qu' nen'i' qu' neniihinpha'm. Na'l pe'qu' nen'i' oroye', na'l pe'qu' nen'i' plata, na'l pe'qu' nen'i' utel inyetets, na'l pe'qu' nen'i' najak, na'l pe'qu' nen'i' nakawejkii qa na'l pe'qu' nen'i' pe' ɻetkui pe' we'nisa'xik'i nakawejkii.* ¹³ Qa enewe'en ene' l'ithayijkititsle wetju' t pekhewe' niihinpha'm pe' wititsi' qa' nenikfe'lets

* **3:6** Hch 18:4-11; 1Co 4:15; 9:1; 15:1 * **3:9** 1P 2:5 * **3:11** Is 28:16; Ro 15:20; 2Co 10:16; 11:4; Ga 1:6-9 * **3:12** Stg 5:3; Ap 17:4

hatse', qe na'l hatse' pa' fe't qa' hikpa' nethinij pa'qu' lunye'je' pe' l'ithayijkits me yiwu'l'enhetju' pa' fe't me i'nli'i qu' nite' niwu'l'enhetju'.^{*} **14** Pakha' qu' nite' niwu'l'enhetju' hatse' pa' fe't pa' l'ithayijkits ma' qa na'l pa'qu' l'enisit'e'. **15** Qa pa'qu' niwu'l'enhetju' pa' fe't week pa' l'ithayijkits, ma' qa' hame' pa'qu' l'enisit'e', qa l'akha'le qa' le'wise'ju' qa' ila'xe' in lunye'jek na'aj ilatik'ui na'aj fe't.^{*} **16** ¿Me nite' l'enikfe'li'lets in ekheweli'l lets' pa' Intata qa pa' leqe Espíritu pakha'an qa i'nil'etji'kii?^{*} **17** Qa pa'qu' niwu'l'enhetju' pe' lets' pa' Intata, qa pa' Intata qa' niwu'l'enhetji'ijju' ek pakha'an qe yi-wu'l'enhetju' pe' yatsat'axij in lets' pa' Intata, qa pe' yatsat'axij in lets' pa' Intata pekhe'en ekheweli'l.*

Pa'qu' numti qu' nenikfe'lets pe' wekwek.

18 Hasu'uj pa'qu' neneqfetsinhetlekii ekheweli'l in l'ijayani'l pa' Intata. Qu' nana'l pa'qu' numti qu' nenikfe'lets pe' wekwek in t'ejuyets ha'ne sehe' epji', naqsijjkii yijat'ij qu' nenit'ijets qu' ham nenikfe'le'ets pe' wekwek, ma' qa' les qiy'e' yijat'ij qu' wekwek nenikfe'lets.^{*} **19** Qe pa' witikfeliyax-ets pe' wekwek in t'ejuyets ha'ne sehe' epji' pa' Intata yit'ijets in nite' teqene'lukii. Qa hik ta'l'ijupi' ka' we'nika'ajji' Intata le'l'ijei in yit'ij: —*Pa' Intata yaqsijjkii in noph'e H'i'ijju' pa' tikfeliya'xtaxets pe' wekwek pekhewe'en.* — *(Job 5:13)** **20** Qa yit'ij iye ke' le'l'ijei: —*Pa' Yatsat'ax'inij nikfe'lets*

* **3:13** 2Ts 1:8; 1P 1:7,17; Pr 24:12; Mt 16:27; 2Co 5:10 * **3:15**

Mt 9:22; Hch 16:30; Ef 2:8; Jud 23 * **3:16** Lc 1:21; Lv 26:11; Stg 4:5 * **3:17** He 6:8; Sal 20:6; 1Co 7:14 * **3:18** 2Co 11:3; Lc 16:8;

Mt 5:22; Is 5:21; Jer 8:8-9; Ga 6:3 * **3:19** 1Co 1:18; Hch 15:15; Ga 4:22; Lc 20:23

*pe' laqjamtkineyejeikii pe' wekwek wenikfelittaxets in ham weju'li'ij.— (Sal 94:11)**

21 Qa hik ta'lijupi', hasu'uj pa'qu' neniwqinhetij qu' hik lunye'je' qu' niyinii pa'qu' jukhewe'le qe week hats lantsat'etsi'lij.* **22** Pablo, Apolos, Cefas (Pedro), ha'ne sehe' ipji', pa' witila'x, pa' witwamhi', pa' hane'ej qa pa' mexe hamik'ui, enewe'en week lantsat'etsi'lij,* **23** qa ekheweli'l qa yatsat'etsi'l ejek ha' Cristo, qa ha' Cristo qa yatsat'axijek pa' Intata.*

4

Pa'qu' l'ithayijkite' pe'qu' netnek'enhe'yij pe' hats yijayan pa' Intata.

1 Ekheweli'l les le'wis yijat'ij qu' umti'il in yekheweli'l leq'ithayinenheile ha' Cristo qa tsejetinenilijipji' in tefelhitii ekewe' pakha' lunyejeyi'm ene' sehe' ipji' ta'lets pa' Intata.* **2** Qa hik ta'lijupi' pekhewe' yithayiki ekewe'en les le'wis qu' ni'nq'ethinij in yijaa'iya pa'qu' nit'ij qa pa'qu' naqsijikii iye.* **3** Yakha' nite' tsitawje'meten inye'jlu' qu' etsjeltaxi'lij qa pekhewep iye qu' netsjeltaxij pa'qu' yijunye'je'. Qa nite' yakha'le iye qu' nata'l yiwets qu' hi'weju'enij pa'qu' yijunye'je';* **4** qe qu' hoksi'wen in nite' haqsijikii pa'qu' ul'axe' qa nite' ikji' qu' hats ye'le'wise'. Ha' Yatsat'ax'inij yijat'ij pa'qu' nit'ij yiwets qa yijaa'iya yijat'ij.* **5** Qa hik ta'lijupi' hasu'uj it'ilijets

* **3:20** Mt 15:19; 1Ti 2:8 * **3:21** Ro 8:32 * **3:22** Jn 1:42; 8:51;
1Jn 5:12; Mt 10:21; Fil 3:10; Ro 8:38 * **3:23** Nm 3:12 * **4:1** Jn
18:36; Lc 16:1; 1Co 2:7 * **4:2** Nm 12:7 * **4:3** Mt 5:19; 1Co 2:14

* **4:4** Hch 13:39

pe'ye' yatsathen, i'nli'i nite' natsathen. Hasu'uj itaqsumi'lijup hatse'lu' qu' nentenilittaxju' iye ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa' nethinij ene' jukhew qa efuts pe' yat'intaxkii, qa' nikfelitets iye pe' ta'lijupi' pe' yaqsijjkii. Ma' qa pa' Intata qa' nit'ijets week ewilei ene' jukhew qa efuts pa'qu' ne'weju'lij.* ⁶ Yejefets, in hit'ilij'e' ha' Apolos qa yakha' in k'iyeti'l ek'ui qe qa' nite' hiwakanine'kii pe'ye' hats'inha qa' menijatshenilij qu' nite' ink'aihiti'ilik'ui pa' hats ikji' ke' hats we'nika'ajji', hats'inha qa' hame' pa'qu' numti qu' les le'wise' qa pekhewep qa' nite'ye'.* ⁷ ¿Inhats'ek? ¿Lekpa' nanhinipji' pekhewep? ¿Lekpa' na'l e'm nite' nelisij pa' Dios? In week nelisij pa' Intata qa ¿inhats'ek in leniwqinhetij qa hik ejunye'j qu' akha'ye'le qu' nata'l ewets in na'l e'm? ⁸ Hane'ej ekheweli'l hik ejunyejeyi'l qu' hats ham ham'i'l e'm. Hats week na'li'l e'm pe' hisu'uni'l. Hats hik ejunyejeyi'l qu' hats e'wit'alheyi'ilij qa yekheweli'l qa mexe. Yakha' hats hisu'untax qu' hats namets pa' lahats'ij qu' e'wit'alheyi'ilij. Ma' qa' yekheweli'ilek qu' yewit'alheye'jilijek iye. ⁹ Qe yakha' humti pa' Intata qu' netswetsheni'fik'i pa' ts'enil'i yekheweli'l in ya'apostolitsi'l, hik yijunyejeyi'l ne'ej hats jutsiqets qu' natlanhetiiju', ma' qa' week netsje'l'ju' ene' week jukhew qa efuts qa pe' angelits iye wa's lelets. ¹⁰ Yekheweli'l in henfeli'l ha' Cristo qa hik yijunyejeyi'l qu' nite' heiqtene'uyi'ilki, qa ekheweli'l in lijayani'l ha' Cristo qa hik ejunyejeyi'l qu' les eik'une'yil wetju'l. Yekheweli'l hik yijunyejeyi'l qu'

* **4:5** Lc 6:37; Mr 8:38; 1P 5:6; 2Co 10:18 * **4:6** Hch 9:30; Tit 3:13

yawalxalits'ił qa ekheweli'ıł qa hik ejunyejeyi'ł qu' et'unitsi'ł. Ekheweli'ł hik ejunyejeyi'ł qu' newqinheti'ł ene' jukhew qa efuts qa yekheweli'ıł qa hik yijunyejeyi'ł qu' nite' netsiwqinheti'ıł.*
11 Hane'ej yamiji in nite' qi pa'qu' hetuji'ł qa k'iyipkuni'łju', qa nite' qi iye pa'qu' iweli'ye' qu' nek'iya'ałji', qa ham iye pe'qu' yeqhinatayi'ıł, ene' jukhew qi in tsawitji'ıł, qa ham iye pa'qu' yitseet'iłha. **12** Qa in yamets in heyithayi'yi'lıj ene' yikoyeyi'ł ma' qa qi in heyithayi'yi'ł. Ne'ej ul'etsik'i l'anyejeyi'ł yiwets, qa haqsiılı'mijkii na'aj ḥe'wis, qa in hayawitjaxtaxi'ł qa he'nt'unhetli'lıju'ł.*
13 Ne'ej wotk'oni'łyijkii yit'lıj yiwets in ul'ax pa' haqsiılıjkii, qa yekheweli'ł qa haqsi'ji'lıjetskii qu' ye'le'tsi'ıł wetju'ł. Hane'ej yamiji in hik ḥeqjunyejeyi'łyij qu' ḥeq'iliye' ha'ne sehe' epji', hik yijunyejeyi'ł ne'ej hats ham ḥeke'le' ḥewumulkii ene' week.* **14** Nite' hika'ał e'm ekewe'en qu' k'ewepinheti'ł wetju'ł, hika'ał e'm qe hik ḥunye'j qu' k'eyilitsi'ıłha in qi in k'esu'uni'ł qa' k'efeelili'mha,*
15 qe qu' olootsetaxija pe'qu' aqa maestroli'ıłipji' ha' Cristo qa nite'le olots pe'qu' atatali'ıł. Yakha' yet'ewi'ḥe in atata'alyij qe yakha' k'ijatshenilij ha' Jesucristo in wa'm infi qa nite' ḥeqeku'ulik'i.* **16** Qa hik ta'lıjupi', k'iyini'lıj ewets qu' ojonketilik'i aka' yijunye'j. **17** Hik ta'lıjupi' iye in he'nukini'ł ei ha' Timoteo, hikha' qi in hisu'un hik ḥunye'j qu' ya'se', qa qi iye in nite' yeqeku' ha' Yatsat'ax'inij. Ma' qa ḥakha' qu' nata'lets qu' nite' antapiyi'ıłlik'i kekhewe'

* **4:10** 1P 5:14 * **4:12** 2Jn 8; Hch 18:3 * **4:13** Is 64:6; Lm 3:45

* **4:14** 1Ts 2:11; Flm 1 * **4:15** Ga 4:19; Flm 10

hats k'ijatshenilij t'ejuyets ha' Cristo, hik kekhewe' iye hijatshenij he' week witsetiikal he' i'ni' he' yijayaanija iye ha' Cristo.* **18** Qe na'l ekheweli'l pe' weniwqinhettax qe yumtitax qu' nite' hetpili'il ei iye hatse' qu' natsami'l ei. **19** Qa qu' ḥexke'yil'ij ha' Yatsat'ax'inij qa' aje'el natsami'l ei, ma' qa' hi'weenija pekhewe' weniwqinhettax, qa nite' hisu'un qu' ḥe'lijkeye'le qe hisu'un yijat'ij qu' hi'wen qu' ḥeke'ye' qu' yaqsijjkii.* **20** Qe qu' netnek'enhei pa' Intata nite' uja'xle pe'qu' wi'tlijeye' qu' jutsiqaxi'ij, qe jutsiqaxij iye pa' ḥet'unha'x pa' Intata in yi'nk'aihit pa'qu' injunyejeye'. **21** ¿Ekap'a hisu'uni'l qu' yijunye'je' qu' natsamtaxi'l ei? ¿Me k'atanitheni'? ¿Me i'nli'i qu' k'esu'uni'l qa qu' nite' heniwqinhete'ji' iye?*

5

Pa' ewi'l witwut'ax i'nji'teje'm pe' te'lijtsii.

1 Te'nnihei ekheweli'l in na'l pa' ewi'l yaqsijjkii aka' qi in ul'ax wiikfik'i. Nite' yaqsijjkii iye aka'an ne' nite' yijayan pa' Intata, pa' iki'lkii pe' ḥunhetse'.* **2** Qa aka'an in ḥunye'jkii ekheweli'l qa ḥeniwqinheti'liji'. Les ḥe'wistax yijat'ij qek ika'metetsi'lkii in ḥunye'jkii aka'an, hats'inha pa' yaqsijjkii aka'an qa' iwu'm ekuni'lifik'i. Hasu'uj na'ni'l etji'teje'm qu' onot'axi'lij wetju'l pa' Intata.* **3** Yakha' in nite' ha'ntaxi'l etji'teje'm, qa pakha'le yeqe espíritu qa hik ḥunye'j qu' na'ni'l

* **4:17** 2Co 9:3; Ef 6:21-22; Col 4:7-8; Flm 1:12; Nm 12:7 * **4:19**

Hch 19:21; 1Co 16:5; 2Co 1:15-16 * **4:21** 2Co 1:23; 2:1,3; 12:20-21;

13:2,10; Stg 3:13 * **5:1** 1Ts 4:3; Ga 1:16; Lv 18:8; Dt 22:30; 27:20

* **5:2** Lc 6:25

etji'teje'm. Qa hik ta'lijupi', in hats ha'ni'lij etji'teje'm aka' qu' eqfenyejeyi'ilij pa' jukhew ul'ax pa' yaqsijjkii.* ⁴ Onot'axi'lij wetju'l ka' lli ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo, qa yakha' qa hats hik lunye'j qu' ha'ni'l etji'teje'm. Pa' let'unha'x ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' nata'lets ⁵ qu' lisi'lij pa' jukhew pa' Satanás hats'inha qu' niwu'l'enhetijkii pa' yisu'unji' pa' l'e'se'n, hats'inha pa' lila'x qa' le'wise'ju' hatse' pa' leqe neļuji' ha' Yatsat'ax'inij Jesús.* ⁶ Nite' le'wis in letetjunuttaxilijkii aka'an. ¿Me nite' lenikfe'li'lets ne'ej levadura in łammi'sletax qa in yiju'fjufinhetik'i na'aj fo'ji' ma' qa q'i?* ⁷ Iwu'mi'lifik'i pe' levadura ławamhi' hats'inha qa hik ejunyejeyi'il na'aj ink'ayik fooji' ham levaduraye'. Ekheweli'l fo'ji' nite' yetssi'l pe'qu' levaduraye', ma' qa hats ju'un ji'teje'm pa' le'wis neļu Pascua qe ha' Cristo hats talanhettii infi pa'aj.* ⁸ Qa hik ta'lijupi' yape jitaqsijjkii pa' le'wis neļu Pascua qa hasu'uj qu' jinenetsji'il'l pe' levadura ławamhi' qa pe' levadura ul'ax pa' lunye'j qa ul'ax iye pa' yaqsijjkii. Ham yijat'ij levaduraye' qe inekhewel ja'pan pa' lunyejei yijaa'ija qa le'wis iye, qa yijaa'ija iye pa'qu' hats nit'ij qa yaqsijjkii.* ⁹ Ka' hayiits yifaakanek'il ei hi'ttaxi'lij ewets qu' hasu'uj ni'il ji'teje'mkii pekhewe' wanawitjiłe hats tewhe'yeitax qa pe' mexe hamtax lewhe'yetse'!* ¹⁰ Aka'an in hit'ilij ewets nite' hit'ijets qu' me'nitoni'li'mets pekhewe'

* **5:3** Col 2:5; 1Ts 2:17 * **5:5** 1Jn 5:16; Mt 25:13; Hch 2:20; Fil 1:6

* **5:6** Lc 13:21; Ga 5:9 * **5:7** Ex 12 * **5:8** Lc 13:21; Mr 7:22;

Ro 1:29 * **5:9** 2Ts 3:14; 1Co 6:9; Ef 5:5; 1Ti 1:10; He 12:16; 13:4;

Ap 21:8; 22:15

yatsat'etsij ha'ne sehe' epji', pe' wanawitjiłe hats tewhe'yeitax qa pe' mexe hamtax ɬewhe'yetse', qa pe' yisu'un qu' aje'eł nana'li'm na'aj ineqwenij, qa pe' aqaqanhetsitsijkii pe'ye' qe ejtenhetsits, qa pe' iyinii pe' witeqsi'nq'alits, qe qu' hik aka' hit'ilij ewets, ewi'hetax in ɬeke' qu' ma'ałik'uifik'i ha'ne week sehe' epji'. * ¹¹ Aka' tseqitijineyu'ułij ewetsha aka'an, hasu'uj a'qapitsi'ili' pakha' qu' nittaxijets in yijayan ha' Cristo qa wanawitjiłe in hats tewhe'yeitax i'nli'i qu' mexe hame'tax ɬewhe'ye'ye', i'nli'i na'aj yisu'un qu' aje'eł nana'li'm na'aj ineqwenij, i'nli'i na'aj iyinii pe' witeqsi'nq'alits, i'nli'i na'aj its'iyoptox, i'nli'i na'aj yek'uwest qa i'nli'i na'aj aqaqanhetsaxijkii pe'ye' qe ejtenhetsax. Qu' hik ɬunye'je' ekewe'en pe'ye' in yit'ijets in yijayan ha' Cristo, qa hasu'uj iye qu' ekufeyi'ilkii.* ¹² ¿Me yithayijkit qu' hejetik'ui qu' hitani'thenij pa' ɬunyejei pekhewe' nite' yijayan ha' Cristo? ¿Qa me nite' ekheweli'ł qu' jeti'lik'ui qa' itanitheni'lıj iye pa' ɬunyejei pe' yijayan ha' Cristo?* ¹³ Qa pakha'le Dios qa' nejetik'uyek qa nitanitheniek hatse' pa' ɬunyejei pekhewe' nite' yijayan ha' Cristo. *iIwu'mi'lfik'i pakha'yaqsiijkii pa' ul'ax i'ni'ł etji'teje'm!* (*Dt 21:21*)

6

Ekheweles'ił qu' jeti'lik'ui pa'qu' ɬunyejeye' pe' hats yijayan pa' Intata.

¹ Ekheweli'ł in hats ɬijayani'ł ha' Cristo qu' nana'l pe'qu' uł'etse' wetju'ł ekheweli'ł ¿qa inhats'ek qu' ma'ałijii pa'qu' jueze' in nite' tek'enets ha' Cristo qa

* **5:10** Ef 5:5; Lc 18:11; Jn 17:6 * **5:11** 2Ts 3:6; 1Co 6:10 * **5:12**
Lc 6:37

nite' ḥakilijii pe' yijayan ha' Cristo?* ² ¿Ye' me nite' ḥenikfe'li'lets pekhewe' yatsat'etsij pa' Intata in hik pekhewe' pe' yejetik'ui hatse' pa' ḥunyejei ene' week sehe' epji'? In ekheweli'l pe' yejetik'ui hatse' pa' ḥunyejei ene' week sehe' epji', ¿qa inhats'ek qu'nte' ḥeke'ye' qu' ejeli'hik'ui eke' mexe nite' jutsitetstax? ³ ¿Me nite' ḥenikfe'li'lets iye in inekhewel jitejelik'ui iye hatse' pa' ḥunyejei pe' angelits? ¿Qa inhats'ek qu'nte' ḥeke'ye' qu' jintejelik'ui pe' wekwek ha'ne sehe' epji'? ⁴ In na'l pe' wekwek qu' aqsi'ji'ḥju' ḥunyejekii pe' tek'enets ha' Cristo, ¿me qa' ku'mi'lijiji' pekhewe' nite' nikfe'lets pe'ye' pe' te'lijtsii qu' nejetik'ui?* ⁵ Hit'ilij ewets aka'an qe qa' newepinheti'l wetju'l. ¿Ye' me ham pa'qu' ewi'le' qu' na'ni'l etji'teje'm qu' les nenikfe'lets qu' nejetik'ui pa'qu' ḥunyejeye'kii pe' tek'enets ha' Cristo?* ⁶ ¿Qe in ul'ets wetju'l pe' tek'enets ha' Cristo, qa ḥeka'xi' hii pa'qu' jueze' nite' tek'enets ha' Cristo?* ⁷ In ekhewelli'l wetju'l hats ḥijanilik'i wiikfik'i. ¿Inhats'ek in nite' ḥent'unhetli'likju'l yijat'ij pakha' nite' ḥe'wisju'? ¿Inhats'ek in nite' ḥiwejinli'l yijat'ij pa'qu' hats net'ejeni'l e'm?* ⁸ Qa ju'f qa ekhewelli'l in ḥaqsiilijkii pakha' nite' ḥe'wisju' qa ḥejteni'lkii iye, qa ekewe'en ḥaqsi'ji'hi'mijkii pekhewe' hats ejefetstaxilipji' ha' Cristo. ⁹ ¿Ye' me nite' ḥenikfe'li'lets pekhewe' nite' yatsathen in nite' i'nji'teje'm hatse' pa' tenek'enheiji' pa' Intata? Hasu'uj manawitjih'i'l, qe nite' i'nji'teje'm hatse' pa' tenek'enheiji' pa' Intata pekhewe' wanawitjih'iju'kii ḥ'esenits mexe hamtax

* **6:1** Mt 18:15-17 * **6:4** Lc 18:9 * **6:5** 1Co 4:14; Hch 9:30

* **6:6** Lc 12:46 * **6:7** Ro 11:12; Ap 2:11; Mr 10:19

łewhe'ye'ye'tax, qa pe' iyinii pe' witeqsi'nq'alits, qa pekhewe' wanawitjile hats tewhe'yeitax, qa pe' we'twefun, qa pe' efutsle wetju'l, qa pe' jukhewle wetju'l.* **10** qa pe' ejtenhetsits, qa pe' yisu'un qu' aje'eł nana'li'm na'aj ineqwenij, qa pe' yek'uwetju'kii, qa pe' its'iyoptots, qa pe' aqaqanhetsitsij pe'ye' qe ejtenhetsits. Week enewe'en nite' i'nji'teje'm hatse' pa' tenek'enheiji' pa' Dios.* **11** Ekewe'en ekheweli'l na'l pe'qu' uja'xe' qu' naqsiijkii pa'aj, qa hane'ej qa hats tetlijil'ejju' ekewe'en, qa hats t'ejuyi'l ewets pa' Dios qa hats ham ekumhifkine'yil qe ta'lets aka' liiji' ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qa ta'lets iye pa' leqe Espíritu pa' Dios.*

Ha'ne i'nese'n t'ejuyets pa' Yatsat'ax'inij.

12 Yijaa'iija in wenit'ij: —Week ɬenexke'ej pa'qu' jintesu'un qu' jintaqsiijkii,— qa nite'le week qu' yekeli'iju'l. —Week ɬenexke'ej pa'qu' jintesu'un qu' jintaqsiijkii,— qa nite'le yexke'ej pa'qu' netnek'enheiyipji' eke' wekwek.* **13** Na'aj inaq t'ejuyets inkutjii qa inkutjii qa t'ejuyetsek na'aj inaq. Qa yiwu'mle hatse' pa' Intata enewe' wet-sjuk. Qa ha'nele i'nese'n qa nite' t'ejuyetsek qu' jinanawitjili'l pekhewepe', qe t'ejuyets yijat'ij pa' Yatsat'ax'inij qa pa' Yatsat'ax'inij qa t'ejuyets ha'ne i'nese'n.* **14** Pa' Intata in yiłin iye pa'aj ha' Yatsat'ax'inij qa' jinilinji'jek iye hatse' qu'

* **6:9** Lc 16:10; 18:11; Mr 1:15; Hch 20:25; Ef 5:5; Gn 19:5 * **6:10**
 Jn 10:1; Ef 5:5; 1Co 5:11; Lc 18:11 * **6:11** Ef 2:2-3; 4:22; 5:8; Tit
 3:3; Lc 11:2 * **6:12** Jn 18:31 * **6:13** 1Ti 6:8; 1Ts 4:3

nata'lets pa' let'unha'x.* **15** ¿Me nite' lenikfe'li'lets in ekheweli'l lewekwekits pa' l'ese'n ha' Cristo? ¿Me leke' qu' henit'iji' pe'ye' pe' lewekwekits pa' l'ese'n ha' Cristo ma' qa' haqsijikii qu' lewekweki'ij pe'qu' witquesu'ye'? ¡Nite', nite' leke' aka'an!* **16** ¿Ye' me nite' lenikfe'li'lets na'aj jukhew qu' qapi'i' qa nawitji pe'qu' witquesu'ye', ma' qa hats hik lunye'j qu' ewi'l l'ese'ni'il? Qe ke' we'nika'ajji' Intata le'ljei yit'ij: — In qap wetju'l, *ma' qa hats nite' wetsjuk hats ewi'l pa' wit'ese'n.*— **(Gn 2:24)** **17** Qa pakha'le qu' ewi'l na'ni'li' ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa ewi'l pa' lunyejeyi'l.* **18** Ilati'hik'uiha pe' wanawitji'ijju'kii l'esenits. Week kekhewep ul'ets yaqsi-ijkii na'aj jukhew qa efu iye ekewe'en i'nik'uiflik'i ha'ne i'nese'n. Qa pakha'le wanawitjili'ij l'ese'n qa lakhali'ij pa' l'ese'n in yenji'teje'm pa' ul'ax.* **19** ¿Me nite' lenikfe'li'lets in ekheweli'l lets'i'il'ej pa' Espíritu Santo qa hikpa' i'nil'etji', pakha'an nelisi'lij pa' Intata, ma' qa nite' ekhewelli'il qu' antsat'etsi'l etij?* **20** Qe ekheweli'l hats tanaqha'yets pa' ajanyejeyi'l. Qa hik ta'lijupi', weeki'ijha pe' esenitsi'l qu' iwqinheti'l pa' Intata.

7

Pekhewe' hats tewhe'yeiju'.

1 Hane'ej qa' henfeli'l e'm ka' lenq'ika'alijiji qu' atsfaakani'lij. Le'wistax pa'qu' jukhewe' qu' hasu'uj

* **6:14** Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11; 2Co 13:4; Ap 11:17

* **6:15** Ro 12:5; 1Co 12:27; Ef 5:30 * **6:17** Jn 11:52; Sal 51:12

* **6:18** Stg 4:7; 1Co 10:8 * **6:19** Lc 1:21; Ro 8:9,23; 1Co 7:40; 2Co

4:13; Jud 19; Stg 4:5; 1Jn 4:4 * **6:20** 2P 2:1

netewhe'yei. ² Qa nexkewethli'ij qu' nanawitjili'ij l'ese'n. Qa hik ta'lajupi' pa'qu' jukhewe' ewi'lle pe'qu' lewhe'yeeyi'ija qa efu iye qa ewi'lle iye pa'qu' lewhe'yeeyi'ija.* ³ Pa'qu' jukhewe' naqsiimijkii pa' t'ejuyets pe'qu' lewhe'ye'ye', qa efu iye naqsiimijkii pa' t'ejuyets pa'qu' lewhe'ye'ye'.* ⁴ Pe' efu hats nite' yatsat'axletij l'ese'n, hats yatsat'axij pa'qu' lewhe'ye'ye'. Hik lunye'j iye pa'qu' jukhewe' hats nite' yatsat'axletij l'ese'n hats yatsat'axij pe'qu' lewhe'ye'ye'. ⁵ Qa hik ta'lajupi' hasu'uj not'oqowe'yiju'l pa' hats t'ejuyets qu' leqfenye'ji'ij pe' lewhe'ye' qa efu iye hik lunye'j iye hasu'uj not'oqowe'yiju'l pa' t'ejuyets qu' leqfenye'ji'ij pa' lewhe'ye'. Qa qu' nana'l pa'qu' lahats'i'ij qu' week lexkeli'ij qu' l'aje'li'ij qu'nte' qape' eku'n wetju'l qe qa naftsin eku'n qu' niyiniiha pa' Intata, ma' qa' ink'aye'le qa' qape' wetju'l iye, qe qu' l'aje'li'ij qu'nte' qape' eku'n wetju'l, ma' qa pa' Satanás qa'nte' najaajini'i'l qu' nata'lets in nite' e'weju'li'iju'l pa' ul'ax.* ⁶ Qa aka'an in hit'ilij ewets nite' ikji' qu' hik aka' aqsiilijkii, pekhewe'le qu' nisu'un qa' naqsiijkii. ⁷ Qi in hisu'untax qu' hik ejunyejeyi'il ka' yijunye'j, qa nite'le lunyejei wetju'l pe' jiyejisij pa' Intata week ewilei inekhewel.* ⁸ Qa pe' mente' tewhe'yei qa pe' wikiihalei iye hit'ijets le'wistax qu' hik lunyejeye' aka' yijunye'j.* ⁹ Qa qu' nite' e'weju'li'iju'l qu' hame' pe'qu' a'qapi'i qa' ewhe'yei, qe les le'wis in l'ewhe'yei qa nite' hik lunye'j in hik ejunye'j qu' iwujkin in hisu'untax qu'

* **7:2** 1Ts 4:3; Mt 1:6; 1P 3:1 * **7:3** Ro 13:7 * **7:5** Mr 10:19

* **7:7** 2Co 1:11 * **7:8** Stg 1:27

manawitji'il pe'ye'.* **10** Pekhewe' hats tewhe'yei qu' hit'ijets aka'an, nite' ta'he yiwets qu' hit'ij, qe hakha' ta'lets yijat'ij hik hakha' ha' Yatsat'ets'inij: pe' efuts hasu'uj nukinkii pa'qu' lewhe'ye'ye', hasu'uj nenweqleyu'.* **11** Qa qu'le nukinkii pa'qu' lewhe'ye'ye' niweqleyu'le, qa hasu'uj qu' nowo'oikii iye pe'ye' iye lewhe'ye'ye', le'sitsi'il wetju'l yijat'ij pa'qu' lewhe'ye'ye'. Qa pa'qu' jukhewe' hik lunye'j iye hasu'uj nili'ij pe'qu' lewhe'ye'ye'.* **12** Na'l iye ke' tseqfelinhe'yu'ułij e'm, nite' yittaxij yiwets pa' Yatsat'ax'inij qa yakha'le in humti qu' natsathen. Qu' nana'l pa'qu' jukhewe' hats yijayaanija ha' Jesús qa pekhe'le qu' lewhe'ye'ye' qa nite' yijayan ha' Jesús, pe' efu qa nite'le yisu'un qu' nili'ij pa' lewhe'ye', ma' qa pa' jukhew qa' hasu'uj nili'ij, hasu'uj neweqle'et.* **13** Qa pe'qu' efuye' qu' hats nijayanija ha' Jesús qa pakha'le qu' lewhe'ye'ye' qa nite' yijayan ha' Jesús, pa' jukhew qa nite'le yisu'un qu' nili'ij pe'lewhe'ye', qa pe' efu qa' hasu'uj nili'ij, hasu'uj neweqle'et. **14** Qe pa'qu' jukhewe' in nite' yijayantax ha' Jesús qa hikle lunye'j qu' netnekumhi'yi' qe pe' lewhe'ye' yijayan ha' Jesús qa nite'le yatsat'axij pa' Intata pa' jukhew. Qa pe'qu' efuye' in nite' yijayantax ha' Jesús qa hikle lunye'j iye qu' netnekumhi'yi' qe pa' lewhe'ye' yijayan ha' Jesús qa nite'le yatsat'axij pa' Intata pe' efu. Qe qu' nite' hik aka' lunye'je', pe' lelits qekha nite' natsat'etsetaxij pa' Intata qa ha'neli'ij qa hats yatsat'etsij.* **15** Pa' witiwhe'ye' i'nli'i pe' witiwhe'ye' nite' yijayan ha' Jesús in qi'i ja in

* **7:9** 1Co 9:25; 1Ti 5:14 * **7:10** 1Ti 5:14 * **7:11** Dt 22:19

* **7:12** Hch 9:30 * **7:14** Lc 11:2

yisu'un qu' neweqle, qa' hasu'uj nenyejinju' i'nli'i qu' hasu'uj amani'ijup. Qa aka'an in lunye'jkii qa pa' witiwhe'ye' i'nli'i pe' witiwhe'ye' yijayan ha' Jesús qa hats nite' tenek'enhe'yipji' pa' witiwhe'ye'j, qe pa' Intata yisu'un qu' ham peeyi'ijkii. ¹⁶ Efu, yijayan ha' Jesús, nite' ḥenikfe'lets pa' ewhe'ye' me tek'enets hatse' ha' Jesús qu' nata'l ewets. Qa jukhew iye hik lunye'j, nite' ḥenikfe'lets pe' ewhe'ye' me tek'enets hatse' ha' Jesús qu' nata'l ewets.

Hasu'uj ili'ij pa' hats t'ithayiki.

¹⁷ Pakhap iye qu' hit'ilij ewets, week ewilei ekheweli'ḥ hats yijayan ha' Yatsat'ax'inij, aqsiilijkii pakha' hats t'eku'mi'lij eiji'kii pa' Intata qu' aqsiilijkii hikpa' taya'yi'lij ei. Hik aka' hijatshenji'jij he' week hats yijayaanija ha' Jesús i'ni' ek hekhewep witsetits.* ¹⁸ Qu' nana'l pa'qu' hats net'ekumiji' pa' Intata qa hatsle yaqsiijkii pa'aj kakha' yiwu'm ḥaxpa's (circuncisión), qa' hasu'uj nisu'un qu' nat'intaxkii. Qa qu' nana'l pa'qu' hats net'ekumiji' pa' Intata qa nite'le yaqsiijkii pa'aj kakha' yiwu'm ḥaxpa's (circuncisión), qa hasu'uj nisu'un qu' naqsiijkii. ¹⁹ Inye'jlu' pakha' qu' hats naqsi'jtaxijkii pa'aj kakha' yiwu'm ḥaxpa's (circuncisión) qa inye'jlu' iye pakha' qu' mexente' naqsi'jetaxijkii kakha'an, qe pa' les ḫe'wis yijat'ij pakha'an, qu' jintek'enets pa' Intata. ²⁰ Week ewilei ekheweli'ḥ in i'nk'a t'eku'miji' pa' Intata qa hasu'uj qu' ili'lij pa'qu' hayiits aqsiilijkii ḫ'ithayiki'it. ²¹ Qu' e'witlinek'e in i'nk'a t'eku'm eiji' pa' Intata, hasu'uj natawje'meten, qa qu' nana'l

* ^{7:17} Col 3:15

pa'qu' ḥeke'ye' qu' natsjilinfik'i qa hikpa' iwq'axinij qu' aqsijjkii. ²² Qe pa'qu' witlinek'e in i'nk'a t'eku'miiji' pa' Yatsat'ax'inij, pakha'an in witlinek mexe nite' tenek'enhe'yipji' ha' Yatsat'ax'inij. Qa hik ḥunye'j iye na'aj nite' witlinektax in i'nk'a t'eku'miiji' ha' Yatsat'ax'inij, pakha'an qa hats witlinek tenek'enhe'yipji' ha' Cristo.* ²³ Ekheweli' hats tanaqha'yets pa' ajanyejeyi'ł, qa hik ta'lıjupi' hasu'uj ḥelinheyi'ł ej ene' jukhew.* ²⁴ Yejefets, week ewȋlei ekheweli' ni'ilijijupha pa' Intata qu' hasu'uj ili'ili pa'qu' hayiits aqsiiłijkii ḥithayiki'ł.

Pekhewe' mexente' tewhe'yei.

²⁵ Pakhap iye, pekhewe' mexente' tewhe'yei, ham wi'tlijeye' qu' net'ejuyets qu' nata'lets ha' Yatsat'ax'inij qa hisu'unle qu' hit'ijets kakha' humti, qa ḥeke' qu' umti'ł qu' yijaayi'ija qe tsikfe'lets ha' Yatsat'ax'inij in tselisij pa' ḥeqi'fenkeye'j.* ²⁶ Yakha' humti ene' nelutsji' in mexe iwe'me't jutsitets qa les ḥe'wis qu' mexe amaneye'le eku'ni'lıj pa' hats ejunyejeyi'ł. ²⁷ Pa'qu' hats netewhe'yei, hasu'uj nenweqleyu'. Qa pa'qu' mexe ham ḥewhe'ye'ye' qa hasu'uj nowo eku'niikii. ²⁸ Qu' ewhe'yei nite' ul'ax. Qa pe'qu' inanyi'ye' qu' netewhe'yei nite' ul'ax. Qa lesle, qa hik aka'le tsexkewettaxılıj ewets.* ²⁹ Yejefets, aka' tseqitijineyu'ulij ewetsha aka'an: hats nite' qi pa' ja'maneyij inqenełu. Pekhewe' hats tewhe'yei hik ḥunyejeye' qu' mexe hamitsi'im.* ³⁰ Pekhewe' qu' napju'hatse' hik ḥunyejeye' qu' nite'

* **7:22** Ro 1:1; 2Ti 2:24 * **7:23** 2P 2:1 * **7:25** Mt 5:7; Mr 5:19;
Lc 1:50; Nm 12:7 * **7:28** 1Ti 5:14 * **7:29** Ro 13:11

nape'ju', qa pe'qu' qi qu' le'sitsi'imkii hik lunyejeye' qu' nite' le'sitsi'imkii, qa pe'qu' nataqha'yets pe'ye' hik lunyejeye' qu' nite' natsat'etsi'ij.*
31 Pekhewe' yiwl'axinij pe'ye' ha'ne sehe' epji' hik lunyejeye' qu' nite' niwl'axinel'i'ij qe yaftsin ha' Yatsat'ax'inij, qe ha'ne sehe' nite' amanij hatse' aka' lunye'j.* **32** Hisu'untax qu' hame' pa'qu' qi qu' natawje'meteni'l. Na'aj ham lewhe'ye'ye' uja'xle in yijamti'ets pe' wekwek t'ejuyets ha' Yatsat'ax'inij qa pa'qu' ni'sinhetij iye ha' Yatsat'ax'inij.* **33** Qa na'ajle hats tewhe'yei qa yijamti'etsek pe' wekwek ha'ne sehe' epji' qa pa'qu' ni'sinheti'mkii pe'qu' lewhe'ye'ye', **34** ma' qa pa' laqjamtkineye'jkii qa olotsiji' yeqet'etsju'kii. Ne'ej efu ham lewhe'ye'ye' qa ne'ej mexe inanyi', uja'xle in yijamti'ets pe' wekwek t'ejuyets ha' Yatsat'ax'inij hats'inha qa nite' yaqsijikii pa'qu' ul'axe' in t'ejuyets pe' f'esenits qa in t'ejuyets pe' laqjamtkineyejeikii. Qa ne'ejle hats tewhe'yei qa yijamti'etsek pe' wekwek ha'ne sehe' epji' qa pa'qu' ni'sinheti'mkii pe'qu' lewhe'ye'ye'.* **35** Hit'ilij ewets ekewe'en qe qa' k'efeni'l. Nite' hit'ilij ewets qu' hasu'uj ewhe'ye'yi'l. Ewi'He in hisu'un qu' aqsiihikii pa'qu' les le'wise', ma' qa' les i'thayi'metsitsi'ilii ha' Yatsat'ax'inij. **36** Pa'qu' jukhewe' in na'l pe'qu' hats neniwjutsiqeni'l wetju'l, qa in hats week yumti enewe' wetsjuk qu' les le'wise' qu' yape netewhe'yeiju' in hats leke' pekhe'en pa' lilanye'j qu' netewhe'yei, qa' netewhe'yeiju', nite' ul'ax. **37** Pa'qu' jukhewe' in na'l pe'qu' hats

* **7:30** Fil 1:18 * **7:31** Mr 13:7; 1Jn 2:8 * **7:32** 1Ts 4:1 * **7:34**
 1Ti 5:5

nenejutsiqeni'ł wetju'ł, qa in t'uniju'ł qa yumti qu' les ḥe'wise'ju' qu' mexente' ḥewheyeye'eku'nij, qa ḥe'wisijupi' iye, nite' witwul'ax.* ³⁸ Ye'ehe, pekhewe' yisu'un in tewhe'yeiju' ḥe'wisijupi', qa pekhewe' yisu'un qu' mexente' netewhe'ye'ye' eku'nju' les ḥe'wisijupi'. ³⁹ Pe' efu hik ḥunye'j qu' newet-sifinets pa' ḥewhe'ye' in mexe ita'x pakha'an. Qa qu' nawa'młe pa' ḥewhe'ye', ma' qa hats ḥeke' qu' nowo'oikii iye pa'qu' i'nk'a ḥewhe'ye'yij iye, qa hasu'uji'e nit'ij ne' nite' yijayan ha' Yatsat'ax'inij. ⁴⁰ Qa yakha'le qa humti qu' les ḥe'wisi'imkii qu'nte' netewhe'ye'ye' iye pe'qu' wikiihale'ye'. Aka'an humti qu' nata'lets pa' Intata ḥeqe Espíritu qa hit'ij.

8

Na'aj tenekui talanheti'yifi pe' witeqsi'nq'alits.

¹ Hane'ej qa pakhap iye. In t'ejuyets na'aj tenekui talanheti'yifi ne'ej witeqsi'nq'alits, qa yijaa'ija in week jinikfe'lets aka'an. Qa leste ḥe'wis qu' jinenikfelitets pa' witikfeliya'xkii in ḥeke' qu' naqsijjkii qu' jineniwqinhet, qa pakha'le witeqsu'unka'x qa ḥeke' qu' naqsijjkiyek qu' jintiihinpha'm pekhewepe'.* ² Pa'qu' numti qu' nana'l ḥikfeliya'xe'ets pe'ye', pakha'an mexente' nikfe'lets aka' les ḥe'wistax qek nenikfe'lets.* ³ Qa pakha' qu' nisu'un pa' Intata, qa pa' Intata qa nikfe'lij pakha'an.* ⁴ Ma' hayits, hane'ej qa' jinamets iye in t'ejuyets qu' jinteluj pa' ḥese'n pe' talanheti'yifi pe' witeqsi'nq'alits. Inekhewel

* **7:37** Jn 1:13 * **8:1** Hch 15:29; 21:25; Ap 2:14,20; 1Co 4:6; 10:19;
13:1-13 * **8:2** 1Co 3:18; 13:8-12; 1Ti 6:4 * **8:3** Dt 6:5; Lc 10:27;
Pr 2:6

jinikfee'letsha in haamija pa'qu' ḥeke'ye' pekhewe' witeqsi'nq'alits, qa jinikfee'letsha iye in na'l pa' ewi'He in Dios. Ham iye pe'ye' iye.* ⁵ Qe in yemjeetax in olotstax wenit'ijets dios qa wenit'ijets iye yatsat'axyij qa tumtaxtiitax qu' na'nji' ha'ne wa's qa ha'ne week sehe' ipji' iye,* ⁶ qa inekhewelle qa jinikfe'lets in ewi'He pa' Dioosija, hikpa' Intata, qa hik pakha' iye ji'hiyijup. Qa na'l iye ha' ewi'He in Yatsat'ets'inij, hikha' Jesucristo, hikha' yaqsijjkii pa'aj ene' week, qa hikha' iye jiyełisij pe' iniłii.* ⁷ Qa nite'le je'week qu' jinenikfe'lets aka'an, qe na'l pe' mexe amaneyijkii pekhewe' witeqsi'nq'alits, qa in tuj pe' l'esenits testiji'jjij pe' witeqsi'nq'alits, qa pe' ḥatawjets in mente' t'units qa yoksi'wen in yumti qu' naqsijjkii pa' ul'ax, ma' qa itawje'met. ⁸ Qa nite'le ta'lets pa'qu' jinteluj qu' jinisu'un pa' Intata, qe nite' ta'lets qu' les jinisu'un qu' jinteluj, qa nite' jiyuten iye qu'nte' jinteluje'.* ⁹ Qa ekheweli'ł in hats ḥenikfe'li'lets in week ḥeke' pa'qu' jinteluj, qa hasu'ułe qu'nte' enkewet'i'ilijets aka'an pekhewe' mexe nite' t'unitsij in yijayan pa' Intata qu' hik ḥunye'je' qu' ḥalanki'yi'ifi ute.* ¹⁰ Qe pa'qu' mexente' net'uni'ijha qu' ne'wenetsji' pa'qu' ḥenku'wet'i'ij pekhewe' talanheti'yifikii pe' witeqsi'nq'alits, akha' in hats ḥenikfe'lets in week ḥeke' pa'qu' jinteluj, ḡme nite' nekuyujijek in yemjeetax in yumti qu' nite' ḥeke'ye' qu' jinteluj pekhewe' talanheti'yifikii pe' witeqsi'nq'alits? ¹¹ Ma' qa

* **8:4** Dt 6:4 * **8:5** 2Ts 2:4 * **8:6** Mt 5:16; 11:27; Lc 11:13;

Jn 1:3; 8:42; Ef 5:20; Sal 104:24; Col 1:16; Ap 3:14 * **8:8** Ro 14:17

* **8:9** Ex 23:33; Ro 14:20

pa' ikfeliya'xets in weekle ɬeke' pa'qu' jinteluj qa' hikpa' qu' nata'lets qu' ul'axe'ju' pa' ejefe'epji' pa' Intata mente' t'uunijha in yijayan, hikpa' wa'mifi iye pa'aj ha' Cristo,* ¹² qe qu' aqsiimijkii pa'qu' ul'axe' pa'qu' ejefeyi'ipji' pa' Intata qa ɬawtshetenij iye pa' yoksi'wen mexe nite' t'un, ma' qa hats ɬaqsiimijkii iye pa' ul'ax ha' Cristo. ¹³ Qa hik ta'lijupi' qu' nata'lets pa'qu' netnekui in hiwul'enhetju' pa'qu' yejefeyi'ipji' ha' Cristo, ma' qa' hats nite' l'anuuyi'i qu' hetuj l'ese'ne' pekhewe' talanheti'yifi pe' witeqsi'nq'alits, hats'inha qa'nte' haqsijineni'ijkii pa' ul'ax pa'qu' yejefeyi'ipji' ha' Cristo.*

9

Pablo nite' yisu'un qu' nanatkin pa' teke'tax qu' nanatkin.

¹ ¿Me nite' ɬenikfe'li'lets in yakha' ham pa'qu' natsat'axyipji' ene' jukhew? ¿Me nite' ɬenikfe'li'lets in yakha' ya'apostol? ¿Me nite' ɬenikfe'li'lets in hi'wen ha' Jesús Yatsat'ax'inij? ¿Me nite' ɬenikfe'li'lets ka' yithayijkit in hikka' ta'lets in ɬijayani'l ha' Jesús? ² Qe qu' nittaxijets pekhewepe' qu' nite' ya'apostole', qa ekheweli'l qa ɬenikfe'li'lets in ya'apostol qe ekheweli'l e'jutsiqetsi'l in ɬeqe apostolyij ha' Yatsat'ax'inij.* ³ Aka' qu' netweiye'miju'l pekhewe' qi in tsejełtaxijupkii in ya'apostol, aka'an: ⁴ Yekheweli'l in ya'apostolitsi'l, ¿me nite' ɬenexkeli'l ij ye'm pa'qu'

* **8:11** Jn 11:51; Ro 5:6,8; 8:34; 14:9,15; 1Co 15:3; Ga 2:21; Ef 5:2;

1Ts 5:10; He 6:8; Mt 25:45 * **8:13** Dt 12:15 * **9:2** Ap 5:1

heyesti'yi'líij qu' hetuji'lí qa pa'qu' nek'iya'alji' iye?*
 5 ¿Me nite' ḥenexkeli'líij ye'm iye qu' yijs'eyek'i'lí
 pe'qu' yiwhé'ye'tsi'líij yijayan ha' Cristo na'aj
 haki'líji', in ḥunyejeyek hekhewep apóstoles qa
 he' ḥek'injats ha' Yatsat'ax'inij qa ha' Cefas iye
 (Pedro)?* 6 ¿Ye' me i'nli'i qu' yujaxeli'lí ha'
 Bernabé qu' nite' ḥenexke'yi'líij ye'm qu'nte'
 he'yithayi'yi'líikii pa'qu' hetuji'lí?* 7 ¿Pa'n i'ni'
 pa'qu' oq'ophelinetsi'le' qu' nijaninle pe'qu' ḥaqatse'
 qa ḥewekwekits iye? ¿Erekpa' we'nq'en qa'nte' netuje'
 pe'qu' ḥ'enheye'ju'? ¿Erekpa' yeje'l pe'qu' kots'etetse'
 qa'nte' niyayeji' ḥeqel'iye' pe' kots'etets?* 8 Hasu'uj
 umti'lí qu' wit'anyejeye'le ekewe'en, ¿qe me nite'
 hik aka' yit'ij ke' ḥe'líjei pa' Intata tisij pa'aj pa'
 Moises'ik'i (ley)? 9 Qe ka' ley yika'ajji' pa'aj pa'
 Moises'ik'i yit'ij: —Nite' teke' qu' it'oniji' pe'ye' ḥeji'
 pa'qu' wakkaye' in mexe ḥ'ithayi'yij qu' eniwqhaf'itju'
 pe' trigo ḥ'ajits.— (Dt 25:4)

¿Me ḥumti'lí pa' Intata qu' nijamti'ijets ne'
 wakka aka'an in yit'ij pa'aj?* 10 ¿Ye' me inekhewel
 yijamti'ij inwets aka'an? Ehe, inekhewel
 yijamti'ij inwets, qe pa'qu' neful'ut pa'qu'
 witwenq'enhewet'e qa' neful'ut qe wetjumti'ijets
 pe'ye', qa pa'qu' neniwqhaf'itju' ne'ej trigo ḥ'ajits
 qa' neniwqhaf'itju' qe wetjumti'ijets pa'qu'
 netesti'yij.* 11 Qa hik ḥunye'j yekheweli'lí in henilíju'
 pe' ḥoi pe' atawjetsi'líji', ¿me nite' ekheweltaxi'lí
 pe' hetjumti'ijets pa'qu' yaqi'i'lí qa pe'qu'
 yiwekwekitsi'i'lí iye? 12 Qu' nana'l pekhewepe' in

* 9:4 2Ts 3:8-9 * 9:5 Jud 17; Jn 1:42 * 9:6 Hch 4:36 * 9:7

Lc 3:14 * 9:9 Lc 13:15 * 9:10 Ro 4:24; Hch 23:6; 1Ts 1:3; 2Ti 2:6

nifel ke' Intata ɬe'ljei in testi'yij in ɬeke' qu' niyinilij ewets pe'ye', hats ɬe'wisijupi', qa lesɬe in ɬe'wistaajupi' yekheweli'ɬ qu' nek'iyini'lij ewetskii eke' wekwek. Qa nite'ɬe hanatkini'ɬ aka'an qu' nek'iyini'lij ewets pe'ye'. Yekheweli'ɬ he'nt'unhethi'iliju'ɬ in hamitstaxi'ɬ ye'm eke' wekwek qe nite' hisu'un'iɬ pa'qu' nenyejinju' ekewe' ɬe'ljei ha' Cristo t'ejuyets qu' jiniłin.* **13** Ekheweli'ɬ ḥenikfe'li'ɬets nekhewe' t'ithayi'yifi ne' qi ɬe'ljitsitjii ne' judío hik nekhe' ta'ljijets pa'qu' netuj, qa pekhewe' yithayiki ek pe' inqa'metets qa pe' witqats iye in testi'yij pa' Intata, qa hikpe' qa testiyijek ḥapk'as na'aj ḥese'n na'aj inqa'met'ik'i qa i'nli'i qe witqats.* **14** Qa hik ḥunye'j ha' Yatsat'ax'inij in inaqyaji'ij pakha' qu' nenfel eke' ɬe'sits ɬe'ljei, qu' hik kekhewe'ye' qu' nata'ljijets pa'qu' netuj qa ḥewekwekitse' iye.* **15** Qa nite'ɬe hanatkin aka'an qu' nek'iyini'lij ewetskii pe'ye'. Qa hane'ej in he'nq'ika'atij ei ekewe'en nite'ikji' qu' nek'iyini'lij ei qu' hik aka' eqfenyejeyi'ilij. Les in ɬe'wistaxju' qu' hawa'm aje'et in mexe ham pa'qu' natsq'ayinij aka' yijunye'j in ham pa'qu' nek'iyini'lij ewets qu' nata'ɬets in henfeli'ɬ e'm eke' ɬe'sits wi'tljei t'ejuyets ha' Jesús. **16** Qe in henfel kekhewe' ɬe'sits wi'tljei, nite' ɬeke' qu' heniwqinhet, qe he'yithayinenhetiili'ij ekewe'en. Qa ḥya'ha'nus yijsaat'ij qu' nite' henfele' kekhewe' ɬe'sits wi'tljei! **17** Qe qu' yakhaayi'ija qu' hisu'un qu' haqsijjkii, qa na'l pa'qu' yinisit'e'. Qa qu' nite'ɬe hisu'une'tax qu' haqsijjkii qa haqsi'jhi'ijkii,

* **9:12** Hch 20:33-35; 2Co 6:3-10; 11:7-12 * **9:13** Lv 6:16,26;
7:6,31-32; Nm 5:9-10; 18:8-20,31; Dt 18:1 * **9:14** Mt 10:10

ma' qa hats ta'he'ets in haiyajaxti'yijets.* **18** Qa in yakhaa'ija in hisu'un qu' haqsiijkii, ¿qa ɬekpa' yinisit? Kakha' yinisit kakha'an in henfel ke' ɬe'sits witljei qa nite' hanatkin aka' ɬeke'tax qu' hanatkin, qu' nek'iyiniikii pe'ye' yiwekwikitse' qa pa'qu' hetuj iye.* **19** Qe in hamtax pa'qu' ɬetinek'eyij ene' week, qa hikɬe yijunyejeyets ene' week qu' ye'witlinek'e qe qa' les olotse' pe'qu' natsaxij qu' nijayan iye ha' Cristo.* **20** In ha'nji'teje'm ne' judío qa hojonketik'i ka' ɬunyejei in judío qe qa' nana'l pe'qu' natsaxij judiol qu' nijayan ha' Cristo. Qa in ha'nji'teje'm ne' judiol yumti qu' namii na' wa's qu' naqsiijkii ke' Moisés ɬe'ljei (ley) qa hojonketik'i ka' ɬunyejei nekhewe'en. Yemjeetax in nite' humtitax aka' yumti nekhewe'en, qe qa' nana'l pe'qu' natsaxij judiol qu' nijayan ha' Cristo.* **21** In ha'nji'teje'm ne' nite' judío hamitsi'm ke' Moisés ɬe'ljei (ley), qa hojonketik'i iye ka' ɬunyejei in hamitsi'm ke' Moisés ɬe'ljei (ley) qe qa' nana'l pe'qu' natsaxij nite' judiol qu' nijayan iye ha' Cristo. Yemjeetax in nite' hamtax ye'm ka' ɬeqe ley pa' Intata, qe ka' ɬeqe ley ha' Cristo hik kakha' ha'nji'teje'm.* **22** Qa in ha'nji'teje'm ne' mexe nite' t'unitsijha in tek'enets ha' Jesús, qa hojonketik'i ka' ɬunyejei in mexe nite' t'unitsij qe qa' ɬeke'ye' qu' hi'fen. Week hojonketik'i ne' pekhelji'kii qe qa' ɬeke'ye' qu' iliye' pe'qu' uja'xe'.* **23** Qa week ekewe'en haqsiijkii qe ta'lets kekhewe' ɬe'sits wi'tljei, hats'inha qu' ha'nji'ij ji'teje'mek

* **9:17** Lc 16:11 * **9:18** 2Co 11:7; 12:13 * **9:19** 1P 3:1 * **9:20**
Hch 16:3; 21:23-26 * **9:21** Ro 2:12,14; Ga 2:3; 3:2 * **9:22** Ro
11:14; 1Co 7:16

hatse' pa' witiłijii. **24** ¿Me nite' ḥenikfe'li'lets ne'ej wa'nq'an in week wekuma'x, qa ewi'he na'aj naxij qa testii? Qa hik ta'lijupi' me'nt'unheti'ha qu' mekumaxi'ł qa' nana'l pa'qu' enisit'i'il qu' ani'l.* **25** Week ne'ej we'nijatshen wanaqsijji'ijup qe qi qu' nekuma'x qu' nawa'nq'an week nite' t'eku'mets pe'qu' nenikfe'lets qu' niwuł'enhet. Wanaqsijji ja qe yisu'un qu' nat'an qa' netesti'yij pa' ḥaja' in t'an najak ḥesejets k'oiji' wenit'iji', qa nite'le pakhaa'ij qu' nana'l. Qa inekhewelle pa' innisit qa nite' yili'ij yijat'ij pa' ḥunye'.* **26** Qa hik ta'lijupi' yakha' in hekuma'x, nite' hik yijunye'j na'aj ham pa'qu' ḥaxka'they'e'. Qa nite' iye hik yijunye'j in hawatlan na'aj witq'ijtsunene'k in pekhel yilanji'kii qe we'nijatshen, **27** qe hik yijunye'j yijat'ij qu' hiwu'mik'ikii ha'ne yese'n in hitani'then qe qa' naqsijjkii pa' yisu'un pa' yitawe'j hats'inha in hats olots he' henfeli'm ke' Intata ḥe'ljei qa' nite' ya'mane'fik'i pe' wa'nq'an.*

10

Yeheyumtshenijupi' pa' ḥunyejeikii pa'aj pe' Israel.

1 Yejefets, hisu'untax qu' hasu'uj antapi'ılık'i in week pa'aj pe' inaqwa'mhitsik'i in ḥeq'eneleya'xijkii pe' wasi', qa week yijawe'j ji'teje'm iye pa' qi iweli' hii Rojo.* **2** Qa week pekhewe'en hik ḥunyejei qu' nempulijiju' pe' wasi' qa pa' qi iweli' qe qa' nijayanik'ikii pa' Moisés.* **3** Qa weekij iye in tuj pe'

* **9:24** Jud 3; Col 2:18 * **9:25** Ga 5:23; 1P 1:18; 5:4 * **9:27**
He 6:8 * **10:1** Sal 44:1; Hch 7:11; Ex 13:21; 14:29 * **10:2** Hch
22:16; Sal 77:20; Mt 8:4; He 3:2

ta'liipha'm pa' Intata.* **4** Qa weekij iye in iya'ji' pa' tisij pa' Intata, qe iya'ji' pa' iweli' ta'liji'teje'm pe' ute t'ekumiji' pa' Intata hikpe' hik lunye'j qu' nite' nitone'kii pa'aj. Qa pe' ute qa hikha' ha' Cristo.* **5** Qa yaqamli'ij qu' weeke' in nite' yi'sinheti'mkii pa' Intata pekhewe'en, qa hik ta'lijupi' in yaqaamij qu' week amaneyi'i' pe' lenutsik'i pa' yislaxkii sehe' ham i'ni'i'.* **6** Week ekewe' lunyejeikii pa'aj jiyikfelittaxets pa'qu' injunyejeye'kii hats'inha qu' hasu'uj injunyejeyi'iju' pakha'aj pekhewe'en in wekwekłe pe' yisu'un ul'ets.* **7** Hasu'uj iyini'hii pe' witeqsi'nq'alits in lunyejeyek pa'aj pe' uja'x pekhewe'en. Ke' we'nika'ajji' pa'aj Intata le'ljei yit'ij: —*Na' witset i'nju'kii qa tekju' qa iya'ju' iye, qa in niipha'mkii qa qi in t'otoi pekhel leq'inyejekii ul'ets.*—

(Ex)

32:6)* **8** Hasu'uj iye jiwanawitji'iju'kii i'nesenits in lunyejeyek pa'aj pe' uja'x pekhewe'en in wanawitji'iju'kii pa'aj l'esenits, ma' qa pa' ewi'l nełu qa yamets pe' wa'm veintitrés mil (23.000).* **9** Hasu'uj iye jitajaajin pa' Yatsat'ax'inij in lunyejeyek pa'aj pe' uja'x pekhewe'en in yijaajintax, ma' qa naq'axiju' in nikfe'iju' pe' q'oiq'oyits pa'aj.* **10** Hasu'uj iye ul'ax i'nlijeye'ets pa' Intata qe hik lunyejei iye pa'aj pe' uja'x pekhewe'en qa nilanju' iye pa'aj pa' laqa ángel pa' Intata.* **11** Week ekewe' lunyejeikii pa'aj jiyikfelittaxets pa'qu' injunyejeye'kii, qa in

* **10:3** Ex 16:31 * **10:4** Ex 17:6; Nm 20:7-13; Jn 4:14; 6:30-35

* **10:5** Jud 5 * **10:6** Mt 27:23; Stg 4:2; Nm 11:4,33,34; Sal 78:18;

106:14 * **10:7** Ef 5:5 * **10:8** 1Co 6:18; Ap 2:14,20; 17:2; 18:3,9;

Nm 25:1-18; Sal 106:29 * **10:9** Nm 21:6 * **10:10** Jn 6:41; Jud

16; Ex 12:23; 2S 24:16; 1Cr 21:15; Sal 78:49

we'nika'ajji' qe qa' ji'nijatshen, inekhewel in hats ju'un ji'teje'm pe' teke'lenju' nełuts.* **12** Qa hik ta'lijupi' pakha' qu' numti qu' hats t'uni' iju'ha qu' nite' naqsi'ji'ijkii pa' ul'ax, nejełiju'ha hasu'uj qu' nanamju'.* **13** Pe' witaqjaajinkeyejeyi'ł ej hik funyejei iye pe' Łanjaajinkeyejei pekhewep. Qa pa' Intata in yijaa'ija pa'qu' nit'ij qa pa'qu' naqsiijkii iye, qa hik ta'lijupi' qu' nite' nenwejini'ł ewets qu' les nat'ani' pa' e'weju'li'lıju'ł pe' witaqjaajinkeyejei. Qa qu' nanamtaxisi'ł ewets pa'qu' witaqjaajinkeyeje' qa pa' Intata qa nethiniłij pa'qu' ikheyiji'ł qu' ilati'lik'ui.*

Na'aj Santa Cena.

14 Qa hik ta'lijupi' yejfets, ilati'lik'uiha pa' wit'iyanheyejets pe' witeqsi'nq'alits. **15** Ekheweli'ł Łenikfeli'łkii. Jeł'lik'uiha aka' qu' hit'ilij ewets. **16** In ji'ya'ji' na'aj Santa Cena qa jitit'ijetspha'm le'wisij pa' Intata, ¿me nite' hik funye'j qu' ewi'ł jina'niji' in ji'ya'ji' pe' Ł'athits ha' Cristo? Qa in jitełuj iye na'aj tanapk'asitju' pan, ¿me nite' hik funye'j iye qu' ewi'ł jina'niji' pa' l'ese'n ha' Cristo?* **17** Na'l pa' ewi'łle in pan hikpa' ewi'ł ju'uniji', qa hik ta'lijupi' in jo'lotstax yemjee qa ewi'łle pa' i'nese'n, qe je'weekji' in ewi'ł ju'uniji' in jitełuj pa' ewi'łle in pan.* **18** Jeł qeku'ni'łek ka' łunyejei ne' Israel: pekhewe' tuj pe' inqa'metetsik'i testi'yij pa' Intata, pekhewe'en in tuj, ¿me nite' ewi'łi'ni'lıji' pa' Intata?

* **10:11** Sal 102:18; Mr 10:30; 13:7 * **10:12** Pr 24:16; He 6:8

* **10:13** Nm 12:7; 2P 2:9 * **10:16** Mt 26:26,27; Mr 6:41; 14:22,23; Lc 22:17,19,20; 1Co 11:25,26; Ga 3:14; Hch 2:42,46; 20:7 * **10:17** Jn 11:52; Ef 4:4

Ehe, ewi'l i'n'i'lijj!* 19 ¿Pa'n ikji'ha aka' hit'ij?
¿Me ikji' qu' nana'li'm lił'a'xe' pe' witeqsi'nq'alits?
¿Ye' me ikji' iye pe' witqats testi'yij pekhewe'
witeqsi'nq'alits qu' nana'l pa'qu' ne'weju'lij?
20 Nite'. Nite' ikji' aka'an. Aka' ikji' yijat'ij
pekhewe' tisji'ij pe' witeqsi'nq'alits, inwo'metetsle'
pe' tisji'ij qa nite' pa' Intata qu' netisij. Qa nite'
hisu'un qu' ejuwaikali'ilij pe' inwo'metets. 21 Nite'
łeke' qu' iya'alji' pa' t'ejuyets pa' Yatsat'ax'inij qa'
iya'alji' iye pa' t'ejuyets pe' inwo'metets. Nite' łeke'
iye qu' etuji'l pa' t'ejuyets pa' Yatsat'ax'inij qa'
etuji'l iye pe' t'ejuyets pe' inwo'metets. 22 ¿Ye' me
jiwo'oi qu' jintawakaninkii pa' Yatsat'ax'inij? ¿Me
les jit'anipji' qu' jet'unitse' pakha'an?*

Ijamti'ijets yijat'ij pakha' mexe yumti pekhewep.

²³ Week ḫeke' pa'qu' jintaqsiijkii qu' jintes'u'un, qa nite'le week qu' ḫe'sitse'. Week ḫeke' pa'qu' jintaqsiijkii, qa nite'le week qu' ḫeke'ye' qu' jiniihini-jpha'm in jitajayan pa' Intata. ²⁴ Hasu'uj pa'qu' ewi'le'le qu' natjamti ḫetets. Nijamti'ets yijat'ij pekhewep.* ²⁵ Luji'l week pekhewe' te'ninei pe' ḫ'esenitjii, qa hasu'uj anfaakani'hij me talanheti'yifi pakha'aj pe' witeqsi'nq'alits hats'inha qa' nite' atawe'je'etskii qa' nikesimen pa' atawe'j. ²⁶ Qe ka' we'nika'ajji' Intata ḫe'lilei yit'ij pa'aj: —Pa' Yats-sat'ax'inij yatsat'axij ha'ne week sehe' epji' qa week pe' i'nipji' hane'en.— *(Sal 24:1)** ²⁷ Qu' nana'l pa'qu' ewi'le' nite' tek'enets ha' Jesús qu' nisu'un qu' eki'li'ju' pe'qu' ḫetsi'ye', qa akha' qa ḫisu'un qu'

* **10:18** Gn 8:20; Lv 1:5; Nm 3:26; Dt 12:27; 1S 2:28; 1Cr 6:49; Sal 26:6; Ez 8:15; He 7:13 * **10:22** Ec 6:10 * **10:24** Mr 10:45; Fil 1:18

2·4 * 10·26 Mr 13·19

ijayanii pe'qu' ḥetsi'ye', week ḥuj pe'qu' neļisij qa hasu'ujle anfaakanij pa'n ta'lij'i' pe' ḥaqats, hats'inha qa' nite' atawe'je'etskii qa' nikesimen pa' atawe'j.
28 Qa qu' nana'l pa'qu' nit'ij ewets: —Aka'an ḥ'ese'n hats yoj'ojo in testi'yij ne' witeqsi'nq'alits, — ma' qa hasu'uj ḥuj, hats'inha qa'nte' nitawjemete-
 nene' pa' yit'ij ewets aka'an, hats'inha iye qa' nite'
 atawe'je'etskii qa' nikesimen pa' atawe'j, *qe pa' Yatsat'ax'inij yatsat'axij ha'ne week sehe' epji' qa week pe' i'nipji' hane'en.* *(Sal 24:1)**

29 Nite' k'iyet'ej in ikesimen pa' atawe'j qe pa' nite' ikesimen yijat'ij pa' ḥatawe'j hikpa' k'iyetij. Qe ḥinhats'ek qu' netitijitiyijets qu' ul'axe' pa' yijunye'j qu' nata'lets pakha' nite' ikesimen pa' ḥatawe'j?* **30** Qu' nek'iyinipji' qa' hit'ij ḥe'wisij pa' Intata pa' tselisij qu' hetuj, qa ḥinhats'ek qu' nenit'ij yiwets qu' yul'axe' qu' nata'lets pakha' hetuj in hit'ijetspha'm ḥe'wisij pa' Intata?* **31** Ekheweli'ł week pa'qu' etuji'ł, pa'qu' iya'ałji' qa pa'qu' aqsiilikjikii iye, ḥe'wis qu' aqsiilikjikii qu' net'ejujets in ḥiwqinheti'ł pa' Intata.* **32** Hasu'uj aqsiimijkii pa'qu' nenwu'mju' pe'ye' ne' judiol, i'nli'i ne' nite' judiol, qa i'nli'i ne' inejefet-sipji' pa' Intata,* **33** in yijunye'jek yakha' in ewi'łe in howo'ojii week na'aj haqsiijkii qu' ni'sinhetij ene' week. Qa nite' howo'oi pa'qu' yakha' ye'le qu' hisu'unijupi', qe pe'qu' olotse' yijat'ij pa'qu' ni'sinhetij hats'inha qu' iliye'jeek.*

* **10:28** Lc 10:8 * **10:29** Lc 6:37 * **10:30** Mr 8:6; Ro 1:8

* **10:31** Mr 10:37; Lc 9:32; Jn 17:24; 2Co 3:18; 2P 3:18 * **10:32**
 Hch 24:16; Fil 1:10 * **10:33** Mr 10:45

11

1 Ojonketilik'i aka' yijunye'j qe ke'ek yakha' in hojonketik'i ka' lunye'j ha' Cristo.*

Efuts ne'ej witlijtsitjiyifi.

2 Hewetfeli'lij e'm in q̄i in ɬe'wis in ɬaqsiilijkii in nite' ɬili'ilij in ɬijamti'ilyikii qa nite' ɬanqami'lij iye in ɬaqsiilijkii kekhewe' hats k'ijatshenilij.* **3** Qa hisu'un qu'enikfe'li'letsha ha' Cristo in hikha' ɬejila' week na'aj jukhew qu' netk'enets, qa na'aj jukhew qa hik na'aj ɬejila'ek ne'ej ɬewhe'ye', qa pa' Intata qa hikpa' ɬejila'ek ha' Cristo.* **4** Qa hik ta'lijupi' pa'qu' jukhewe' qu' nit'onijju' pe'ye' ɬeila' qu' nasinji' qu' niyin qa i'nli'i qu' nenfel ke' Intata ɬe'ljei, pakha'an nite' yiwqinhet hakha' ɬejilatax.* **5** Qa pekhe'le efu qu' nite' nit'oneju' pa'qu' ɬeila'ye' qu' nasinji' qu' niyin qa i'nli'i qu' nenfel ke' Intata ɬe'ljei, pekhe'en qa nite' yiwqinhetek pa' ɬejilatax, ma' qa hik lunye'j qu' laaxaye' pa' ɬeila'.* **6** Qa qu'nte' nisu'une' qu' nit'onjo' ɬeila' ne'ntusij. Qa qu' newepinli'ij qu' nitusijji' pe'qu' ɬewkujitse' i'nli'i qu' laaxaye' qa' nit'onjo' pa'qu' ɬeila'ye'. **7** Qa pa'qu' jukhewe' hasu'uj nit'onjo' pa'qu' ɬeila'ye' qe ɬakha' hik lunye'j pa' lunye'j pa' Intata qa ɬakha' iye in qiji' qa wetjeyumtshenijupi' pa' Intata in qiji', qa efufe in qiji' qa wetjeyumtshenijupi' ek pa' jukhew in qiji'.* **8** Qe pa' jukhew nite' ta'lets pa'aj pe'qu' efuye', qe pe' efu yijat'ij in ta'lets pa'aj

* **11:1** Fil 2:5; 1P 2:21 * **11:2** Mr 7:3; Jud 3 * **11:3** Ef 1:22;
4:15; 5:23; Col 1:18; 2:10,19; Gn 3:16; 1Co 3:23 * **11:4** 1P 3:16
* **11:5** Dt 21:11-12 * **11:7** Gn 1:27; Mr 10:37; Lc 9:32; Jn 17:24;
2Co 3:18; 2P 3:18

pa' jukhew.* **9** Qa nite' iye ta'lets pe'qu' efuye' in wanaqsiijkii pa'aj pa' jukhew, qe pa' jukhew yijat'ij hikpa' ta'lets in wanaqsiijkii pa'aj pe' efu. **10** Qa in ta'lijupi' aka'an qa ta'lijupi' iye pe' angelits pe'qu' efuye' ni'ntaafinju' leila' qa' jutsiqaxe' in lakha' yiwqinhetji'ha pa' tenek'enhe'yipji'. **11** Qa inekhewelte in jitajayan ha' Yatsat'ax'inij, pe'qu' efuye' nite' les t'anipji' qu' qiye'ji' pa'qu' jukhewe', qa hik lunye'j iye pa'qu' jukhewe' nite' les t'anipji' qu' qiye'ji' pe'qu' efuye'. **12** Qe hik lunye'j pe' efu in ta'lets pa'aj pa' jukhew, qa na'aj jukhew in nekfik'i qa ta'letsek ne'ej efu, qa week ekewe'en ta'lets pa' Intata.* **13** ¿Pa'n lunsti'il qu' lunye'je' aka'an? ¿Me le'wisijupi' pe'qu' efuye' qu' nasinji' qu' niyin qa'nte' nit'oneju' pa'qu' leila'ye'? Nite' le'wisijupi' aka'an.* **14** ¿Me nite' lenikfe'li'lets na'aj jukhew ne'ej l'ewkujits in yijetinju' qa yeqwepin?* **15** Qa nikhele'ij efu in yijetinju' ne'ej l'ewkujits qa qi'imji', qe lakha' testi'yij in ijetsits ne'ej l'ewkujits qe qa' netit'oyijju' leila'.* **16** Qu' nana'l pa'qu' numti qu' hijanik'i aka' lunye'jkii nenikfelitets in ham iye pakhape' iye qu' injunyejeye', hik aka' week lunyejei nekhewep witlijtsitjiyitsii.

Nite' hik lunyejei qu' netekji' pa' tekujii pa'aj ha' Yatsat'ax'inij.

17 Hane'ej ekewe' qu' hit'ilij ewets nite' leke' qu' k'ewqinhetiliji' qe in lonot'axji'ij taxi'lij wetju'l pa' Intata qa nite' le'wis pa'qu' aqsi'jjiihjkii qe laqsi'jjiihjkii pa' ul'ax. **18** Aka' yojo qu' hit'ilij ewets

* **11:8** Gn 2:21-23; 1Ti 2:13 * **11:12** Sal 104:24; Ap 3:14 * **11:13**

Jn 5:22-30 * **11:14** Mt 28:20; Hch 4:2; 2Ti 4:11; 2Co 6:8 * **11:15**

Fil 3:19

aka'an: yakha' k'impi'ye'ej in ḥonot'axjiilij wetju'ł pa' Intata qa te' nite' anyejeijiłij wetju'ł ḥetqetheni'ł wetju'łkii, ḥammi'sle in humti qu' yijaayi'ija aka' ḥunye'jkii. ¹⁹ Qe les ḫe'wis qu' hik aka' ḥunye'je'kii, hats'inha qu' netwenhetii pekhewe' qu' nasinik'i pakha' yisu'un pa' Intata.* ²⁰ Qa hik ta'lıjupi' qa ḫekjiilju' qa ḥonot'axjił wetju'ł, hats nite' hik ḥunye'j qu' eki'lıji' pa' ḥekujii pa'aj ha' Yatsat'ax'inij.* ²¹ Qe week ewilei yisu'un qu' aje'eł netek qa' nite' nonotkiyekii. Qa hik ta'lıjupi' in uja'x pe' iyip-kunju' qa pekhewepłe qa yek'uwestju'. ²² ¿Me ham etsili'ł qu' eki'lıju' qa qu' iya'aliju' iye? ¿Ye' me ḥuteni'ł pekhewe' yijayan pa' Intata, qa qu' iwepin-heti'ł wetju'ł iye pekhewe' ham yiwq'axine'? ¿Pa'n qu' hit'ılıj ei? ¿Me k'ewqinhetiliji'? Nite', aka'an nite' ḥeke' qu' k'ewqinhetiliji'.

Na'aj Santa Cena.

²³ Qe kekhewe' tselisij ha' Yatsat'ax'inij qa hik kekhewe'ija iye in k'ijatshenilij: pa' naja'xji' in te'ninei ha' Yatsat'ax'inij Jesús, t'eku'mi' pa' pan,* ²⁴ ma' qa in hats yit'ijetspha'm ḫe'wisij pa' Intata, qa napk'asitju' qa yit'ij: —Łuji'ł, hane'en hik ha'ne yese'n hane'en wetlisletij qe ta'lı'ł ewets. Aqsi'ji'lıjkii aka'an qa' anjamti'ilyik'i.—* ²⁵ Qa hik ḥunye'j iye in hats yili'ijju' in tekju' qa t'eku'mi' pa' tok'o qa yit'ij: —Ha'ne i'nji' ha'ne tok'o hik enewe' yathits, qa hik ha'ne pa' ink'ayik wenit'ij. Aqsi'ji'lıjkii aka'an qa' anjamti'ilyik'i qa yamji'jets qu' iya'jiilji'.—* ²⁶ Qe week qa yamji'jets qu' etuji'ł

* **11:19** 2P 2:1 * **11:20** Mt 26:26-29; Mr 14:22-25; Lc 22:14-20;
1Co 10:14-22 * **11:23** Jud 3 * **11:24** Lc 22:19 * **11:25** Lc
22:20; Jn 6:54

pa' pan qa l'iya'alji' iye pa' i'nji' pa' tok'o, ekheweli'l
 l'enfeli'l in wa'm pa'aj ha' Yatsat'ax'inij, qa' amli'iljii
 qu' netpiltaxju' iye.* ²⁷ Pa'qu' jukhewe' i'nli'i
 qu' efuye' qu' netuj pa' pan qa' niya'ji' iye pa'
 i'nji' pa' tok'o t'ejuyets ha' Yatsat'ax'inij qu' nite'
 le'wisiiha pa' latawe'j ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa hats
 wetwul'enhetle'ets pa' l'ese'n qa pe' l'athits ha' Yat-
 sat'ax'inij. ²⁸ Qa hik ta'ljupi' pe'qu' nenkuyu'uj
 pa' pan qa' niya'ji' iye pa' i'nji' pa' tok'o, yojo
 qu' natjamtii eku'nijupkiiha me ikesimen me
 i'nli'i qu' nite' nikesimene' pa' latawe'j. ²⁹ Qe
 pa'qu' netuj pa' pan qa' niya'ji' iye pa' i'nji' pa'
 tok'o qa nite'le yumti in hats tuj pa' l'ese'n qa
 iya'ji' iye pe' l'athits ha' Yatsat'ax'inij, pakha'an
 hats lantanithenkeye'jle pa' tuj qa pa' iya'ji' iye.*
³⁰ Qa hik ta'ljupi' ekheweli'l in olots pe' nite'
 t'units qa pe' wanqaats'eu' iye, qa na'l iye pe'
 uja'x naxju'.* ³¹ Qa qu' jintajamti eku'nijupkiiha
 me ikesimen me i'nli'i qu' nite' nikesimene' pa'
 intawe'j, ma' qekhante' jintatanithenheti'ye'tax.
³² Qa in jitatanithenheti'le, ha' Yatsat'ax'inij hikha'
 jiyanithen qa je'qfe'metets qe nite' yisu'un qu'
 jina'nji'teje'm pekhewe' tejeyu'mtshenhetii hatse'
 qa' namii pa' qi lawak pa' Intata.* ³³ Qa hik
 ta'ljupi' yejefets, qa lonot'axjiilij wetju'l qu' eki'lu'
 qa' o'notkijiilijets pekhewep. ³⁴ Qu' nana'l pa'qu'
 niyipkun netek eku'nii pe'qu' etsi'ye', hats'inha qa'
 ham nitanitheni'ij pa' Intata qu' nata'lets pa'qu'
 leq'inye'je' in i'nji'teje'm pe' not'ax wetju'l. Qa

* **11:26** Fil 2:8; 3:10; Mr 8:38

* **11:29** Mr 12:40; 1Jn 5:16

* **11:30** Jn 11:11; Hch 7:60; 1Ts 4:13-15

* **11:32** Jn 5:22-30; Mt

12:41

kekhweple Łatsfaakani'lij qa' hatse'lu'ye' qu' nat-samtaxi'l ei.*

12

Pa' ewi'l jiyitijinenij pa' Espíritu Santo.

¹ Yejefets, nite' hisu'un qu'nte' enikfe'li'ilets in t'ejuyets pa' Espíritu Santo pe' jiyełisij qa ji'yiya'yij. ² Ekheweli'l Łenikfee'lilətsha in mexente' l'ek'eni'lets pa' Intata, qa pakha'le qu' łunye'je' in qi in Łaqanhetiyiłijkii in Łijayani'l pekhewe' witeqsi'nq' alits nite' iyet.* ³ Hik ta'lijupi' in hisu'un qu' enikfe'li'ilets in ham pa'qu' nit'ij qu' nata'lets pa' Intata Łeqe Espíritu: —Ul'ax pa' Jesú. — Qa ham iye pa'qu' nit'ij: —Pa' Jesú hikpa' Yatsat'axyij,— qu'nte' nata'le'ets pa' Espíritu Santo.

Pe'jiyełisiju' pa' Espíritu Santo.

⁴ Olots pekhel łunyejeikii pe' jitestiyyiju' qa ji'yiya'yij qa ewi'he pa' ta'lets Espíritu.* ⁵ Olots pekhel łunyejeikii qu' ji'nt'ithayiki qa ewi'he ha' jit'ithayi'yi'm Yatsat'ax'inij. ⁶ Olots pekhel łunyejeikii ne'ej jite'wen le'sits yaqsiijkii pa'qu' jukhewe' qa ewi'he pa' Intata in ta'lets, hikpa' ewi'he in week yaqsiijkii. ⁷ Qa weekle ewilei testi'yij qu' nethinkii in i'nji' pa' Espíritu Santo, ma' qa weteni'fenij wetju'lkii,* ⁸ qe na'l pa'qu' netisij pa' Espíritu Santo qu' qi qu' nenikfe'lets pa'qu' nit'ij qa yasiinik'iha iye, qa pakhap qa tisijek pa' Espíritu Santo qu' qi qu' nenikfe'lets ke'

* **11:34** 1Co 4:19 * **12:2** Hch 8:32; 1Co 8:4; 14:10; 2P 2:16

* **12:4** Ro 12:6; 1Co 14:1; Ef 4:8; He 2:4; 1P 4:10 * **12:7** Stg 4:5

Intata ḥe'ljei qa nifeli'm pekhewep.* ⁹ Qa pakhap qa tisijek pa' Espíritu Santo in les qí in nite' yeqeku' pa' Intata, qa pakhap qa tisijek pa' Espíritu Santo qu' nit'unhet pa'qu' nanqaats'etax.* ¹⁰ Qa pakhap qa yaqsijjkiyek pa'qu' ham ḥunye'ji'iju', qa pakhap qa i'niji' ek pa'qu' nenqitijineyu'uj inwets pa' Intata, qa pakhap qa nikfe'letsek pa'qu' ni'wen i'nli'i pa'qu' nepiye'ek'i me ta'lets pa' Espíritu Santo me i'nli'i qu' nata'lets pakhape' iye espirituye', qa pakhap qa ḥajli'ij in tujtseikal pe' ḥe'ljei, qa pakhap qa niqatek pa' ikji'.* ¹¹ Week ekewe'en hik pakha'le ta'lets iye pa' ewi'He in Espíritu, hikpa' netisiju' week ewi'He pa'qu' nisu'un ḥakha'. ¹² Jeł qeku'ni'lek na'aj ewi'ł wit'ese'n, olots ne'ej ḥewekwekits, qa enewe' ḥewekwekits in olotstax qa ewi'He pa' wit'ese'n in weekli'ij, qa hik aka' ḥunye'j ha' Cristo.* ¹³ Week inekhewel, judío i'nli'i qu' nite' judioye', witlinek i'nli'i qu' nite' witlinek'e, week inekhewel jiwempulijiju' pa' ewi'He in Espíritu qe qa' jina'nji'teje'm pe' ḥewekwekits pa' wit'ese'n. Qa week hik ḥunye'j qu' niya'ji' pa' ewi'He in Espíritu.* ¹⁴ Qe na'aj wit'ese'n nite' ewi'He, qe olots yijat'ij ḥewekwekits. ¹⁵ Pa'qu' witf'iye' qu' nit'ij, —Yakha' nite' ye'witkoi qa hik ta'lijupi' in nite' ha'nji'teje'm na' wit'ese'n.— ¿Me nite' i'nji'teje'm pa' wit'ese'n pakha'an? ji'nji'teje'm! ¹⁶ Pe'qu' witikfi'ye' qu' nit'ij: —Yakha' nite' ye'witto' qa hik ta'lijupi' in nite' ha'nji'teje'm na' wit'ese'n.— ¿Me nite' i'nji'teje'm pa' wit'ese'n pekhe'en?

* **12:8** Ro 12:7-8; Ef 4:11; 1P 4:11; 1Co 2:6-7 * **12:9** Lc 13:32; Hch 4:22,30; 10:38 * **12:10** Hch 19:11; 1Co 13:2; 1Jn 4:1-3 * **12:12** Jn 11:52; Ef 4:4 * **12:13** Ga 3:28; Ef 2:13-18; Col 3:11

¡I'ngi'teje'm! **17** Qu' week witto'yij pa' wit'ese'n, *¿pa'n leqfenye'j lewek qu' nepi'ye'kii?* Qa qu' weeke' pa' wit'ese'n qu' witikfiyij, *¿pa'n leqfenye'j lewek qu' ninji'wen pe'ye'?* **18** Qa pakha'le Intata qa yeni' pa'qu' nisu'un qu' nen'i pe' lewekwekits pa' wit'ese'n.* **19** Qa qu' weeki'ij pa'qu' ewi'le' pe' witwekwekits, qa *¿pa'n lunye'j qu' wit'ese'ni'ij?* **20** Qa hik ta'lijupi' in olotstax yemjee pe' lewekwekits, qa ewi'le pa' wit'ese'n. **21** Pe'qu' witto'ye' nite' leke' qu' nit'ijets pa' witkoi: —Akha' a'hame'yijup, nite' hite'j ei.— Qa hik lunye'j iye pa'qu' witji'laye' nite' leke' qu' nit'ijets pe'qu' witf'iyeye': — A'hamitsi'il yijup, nite' hite'ji'l ei. — **22** Qe aka' lunye'j yijat'ij aka'an, pekhewe' jitumti qu'nte' net'unitse' hik pekhewe' les in nite' jitesu'un qu' hamitse' injup. **23** Qa pekhewe' les jiwepinij lewekwekits ha'ne i'nese'n, qa hik pekhewe' qa les in jitejeeletsha, qa hik ta'lijupi' in nite' leke' qu'nte' jinti'ntaafine'ju', qe jiwepinij qu' ne'twenhetii.* **24** Qa pekheweple qa nite' hamik'ui qu' netit'oijo'. Hik aka' lunye'j pa' Intata in yaqsijikii ha'ne i'nese'n qu' les jintiwqinhetji' pekhewe' nite' t'units, **25** hats'inha qa' nite' neqet'etse' wetju'lkii, qa' nenkewet wetju'lkii yijat'ij enewe' lewekwekits ene' i'nesenits.* **26** Qa hik ta'lijupi' qu' ewi'le' pa'qu' nanqaats'e enewe' lewekwekits ene' i'nesenits qa weekli'ij in wanqaats'eju', qa qu' ewi'le' pa'qu' le'wisi'lmkii qa weekli'ij iye in le'sitsi'mkii. **27** Ma' hayits, week ekheweli'l h'ese'n ha' Cristo, qa week ewilei ekheweli'l pe' lewekwekits pa' h'ese'n ha'

* **12:18** Sal 143:10; Pr 16:9; Jn 5:30; Ga 1:4; Ef 1:9; 1Jn 2:17

* **12:23** Mr 6:4; 1P 2:7 * **12:25** 1Co 1:10

Cristo.* **28** Pekhewe' yijayan pa' Intata, pa' Intata yeni' qu' les netweipha'm pe' apóstoles qa pe' te'weyiju'l qaq profetas,* qa pe' yojo'opji' ek pe' profetas qa maestros. Pekhewe' yojo'opji' ek pe' maestros, pe' yaqsijjkii pa'qu' ham lunye'ji'iju'l. Qa pe' yojo'opji' ek, pe' yilin pa'qu' nanqaats'e. Qa pe' yojo'opji' ek, pekhwewep. Qa pe' yojo'opji' ek, pe' yithayiki pe' wekwek t'ejuyets pe' yijayan pa' Intata. Qa pe' yojo'opji' ek, pe' l'ajli'ij in tujtseikal pe' le'ljei.* **29** ¿Me week qu' a'postolitsi'il? ¿Me week qu' oprofetali'il? ¿Me week qu' a'maestroli'lipji'? ¿Me week qu' aqsiilkii pe'qu' ham lunye'jeyi'iju'l? **30** ¿Me week l'estiyi'lij qu' aje'eł it'unheti'l pa'qu' nanqaats'e? ¿Me week qu' l'aje'leji'ij qu' tujtseikale' pe'qu' e'lijeyi'il? ¿Me week qu' eniqatji'ji'l pe' tujtseikal?* **31** Qa lesle le'wis qu' mowo'otii qu' nelisi'lij pa' Intata pekhewe' les yi'fen pekhewepe'. Ma' hayits, hane'ej qa k'efeeilih'mha pakha' le'wis yijat'ij in wit'ikheyij.*

13

Pakha' witeqsu'unka'x nite' leke' qu' nili'ij.

1 Qu' yakha'ye' qu' l'aje'li'ij in tujtseikal pe'qu' yi'lijeye', le'ljei pe'qu' jukhewiika'le' i'nli'i qu' angelitse', qa hamle yeqsu'unka'xe', hik yijunye'j na'aj nijket in talanheti'yijetskii pe'ye' qa t'ai, i'nli'i ne'ej k'oiji' filii qe talanheti'yij wetju'lkii.*

* **12:27** Ef 1:23; Col 1:18 * **12:28** Profeta ikji': ewi'l jukhew nifel pe' yit'ijets pa' Intata. * **12:28** Mt 16:18; 1Co 12:9; 14:4; Ap 1:4; Ef 4:11; Stg 3:1; Mr 13:22 * **12:30** Lc 24:27 * **12:31** Nm 25:13; Stg 4:2 * **13:1** Jn 13:35; 1Jn 4:7-12; Mt 10:9

2 Qu' heyesti'yij qu' henfel pekhewe' qu' nana'l hatse', qa qu' netsikfe'lets iye pekhewe' ewi'hi'ijkii pa' Intata in nikfe'lets, qa qu' week netsikfe'lets iye pekhewe' wekwek qa qu' leke'ye' qu' haqsijikii qu' net'ijaiyik'ui pe'qu' utek'e' pa'qu' na'ni' qe ta'lets pa'nte' yeqekuye'j, qa hamle ye'm pa' witeqsu'unka'x, ma' yakha' qa ham ye'weju'li'ij.*

3 Qu' he'yihinijkii pe'qu' yiwekwekitse' qe qa' hetisij laqe' pekhewe' if'iljetsits, qa qu' nite' nats'aye' yiwek qu' nek'inqilineniju' ha'ne yese'n, qa hamle ye'm pa' witeqsu'unka'x, ma' qa' ham pa'qu' natsaxij. **4** Pa' witeqsu'unka'x lunye'j nite' eq'itaqsuna'x, eq'iltinhetsax. Pa' witeqsu'unka'x nite' eqemtshenetsaxijkii pe'ye'. Pa' witeqsu'unka'x nite' yit'ij letets qu' qiye'ji', nite' yumti qu' les nat'anipji' pekhewep.*

5 Nite' hik lunye'j na'aj nite' teqeneluikii qa yaqsi'jli'ijkii pa'qu' nisu'un, nite' naqameyu'uj pe'ye', nite' aje'eñ nayu'kii, nite' yijamti'ik'i pe'qu' ul'etsi'ik'i lenelije i'nli'i pe'qu' lenifenyejeyetaxkii.*

6 Pa' witeqsu'unka'x nite' le'wisi'mkii in na'l pa'qu' lunye'je'kii nite' yatsathen, pakha' yijat'ij yijaa'ija in lunye'jkii qa yi'sinheti'mkii.* **7** Weekle t'eku'miju'l pe' a'tits, nite' eqekuftsax, nite' yili'ij pa' loq'otkineye'jik'ui pe' hats yiwjutsiqen pa' Intata, week went'unhetli'iju'l pe' wekwek.*

8 Pakha' witeqsu'unka'x nite' leke' qu' nili'ij, qa pekhewe'le nifel pa'qu' lunye'je'kii hatse' qa yili'ij

* **13:2** 1Co 14:1,3-6,22-39; Ef 4:11; 1Ts 5:20; Mt 17:20 * **13:4** 1Ts 5:14; Nm 25:13; Ga 4:17; 1Co 4:6 * **13:5** Mr 10:45; Fil 2:4; Hch 17:16 * **13:6** Sal 119:142; Jn 8:14; 14:6 * **13:7** Stg 1:12

hatse', qa pekhewe' iye ḥ'ajhi'ij in tujtseikal pe'qu' ḥe'ljeye' yili'ij iye hatse', qa pa' witikfeliya'xets pe' wekwek yili'ij iye hatse',* ⁹ qe ḥammi'sle pa' na'l ine'm witikfeliya'xets, qa ḥammi'sle iye pa' jitefel qu' ḥunye'je'kii hatse', ¹⁰ qa qu' namtaxets qu' jinenikfee'letsha ma' qa pa' ḥammi'sle in jinikfe'l taxets qa' hame'. ¹¹ In mexe yo'me'la's k'iyet in ḥ'any'e'jek na'aj omeła's, pa' hoksi'wen in ḥunye'jek na'aj omeła's, yaqjamtkineye'jkii in ḥunye'jek na'aj omeła's, ma' qa in hats ya'jit qa hili'ij ḥunye'j na'aj omeła's. ¹² Qe hane'ej in jite'wentax pe' wekwek hik ḥunye'j ne'ej witeqjełinetjii qe hats nite' na'l iju'ha. Qa qu' namtaxets pa' ḥahats'ij qa' jinte'wenija pa' ḥunyejeeyija. Hane'ej ḥammi'sle pa' tsikfe'lets, qa yamets hatse' qu' week netsikfe'letsha in ḥunye'jek ḥakha' in week nikfe'l yiwets.* ¹³ Hane'ej nite' yili'ij in na'l enewe' wetshetk'ewi'ł, enewe'en: pa' nite' inqekuyejeyij pa' Intata, pa' inq'otkineye'jik'ui qu' week jinenikfe'l taxetsha hatse' qa pa' witeqsu'unka'x. Qa pakha' les t'anipji' ekewe'en pakha' witeqsu'unka'x.*

14

In tujtseikal ne'ej te'ljei.

¹ Mowo'ołiiha qu' qi qu' ineqsu'uni'ł, qa lesle ḥe'wis qu' isu'uni'ha iye pa'qu' nełisi'lij pa' Espíritu Santo. Les in hisu'untax qu' isu'uni'ł qu' nełisi'lij qu' enfeli'ł ke' Intata ḥe'ljei. ² Qe pa'qu' ḥ'aje'li'ij

* **13:8** Mt 7:25,27; Lc 6:49; 11:17; 13:4; 16:17; Hch 15:16; He 11:30;
Ap 11:13; 16:19 * **13:12** 1Jn 3:2; 4:8; Pr 2:6; Jn 17:3; 1Co 8:3; Ga
4:9 * **13:13** 1Ts 1:3

in tujtseikal pe'qu' ḥe'ljeye' iyeti'ł pa' Intata qa nite' iyeti'ł ene' jukhew, qe ham yepiye'ye' pe'qu' nit'ij. Pe' yit'ij ham nikfe'le'ets qe ta'lets pa' Espíritu Santo.* ³ Qa pakha'le qu' niyetij ke' wi'tlijei qa iyetik'ui yijat'ij pe'qu' jukhewe', ma' qa yikfelits qa niihinpha'm pe' ḥaqjamtikineyejeikii, qa yakakin qa yi'fen iye pe' ḥatawjets. ⁴ Pa'qu' ḥ'aje'lı'ij in tujtseikaltax pe'qu' ḥe'ljeye' ḥakha'le in weniihinłepha'm, qa pakha'le qu' nenfel ke' Intata ḥe'ljiei qa niihinpha'm pe' yijayan pa' Intata. ⁵ Yakha' hisu'untaxija qu' e'weeki'ł qu' ḥ'aje'lı'ij qu' tujtseikale' pe'qu' e'ljeyi'ł, qa lesle in ḥe'wiisija qu' enfeli'ł ke' Intata ḥe'ljiei. Qe pa'qu' nenfel ke' Intata ḥe'ljiei les t'anipji' pa'qu' ḥ'aje'lı'ij in tujtseikaltax pe'qu' ḥe'ljeye'. Ye'ehe, in na'l yijat'ij na'aj niqat pe'qu' nit'ij hats'inha qu' week nenikfe'lik'iha pekhewe' hats yijayaanija ha' Jesús qa' les net'unitsij pe' ḥatawjets. ⁶ Qa hik ta'lıjupi' yejefets, jitejeyumtshen qeku'nijupi' ek aka'an. Qu' ḥ'aje'lı'ij qu' hit'ij pe'qu' ham* nenikfe'le'ets wi'tlijei, ḥekpa' qu' ne'weju'lıj? Qa qu' henfelle pakha' qu' i'nk'ałe epi'ye'etik'i, i'nli'i qu' henfel pakha' qu' mente' enikfe'li'lets, i'nli'i pa'qu' nana'l hatse', i'nli'i pa'qu' k'ijatsheniliğ ke' Intata ḥe'ljiei, qa weju'lıj yijat'ij. ⁷ Qa hik ḥunyejei iye ne'ej filii in nite' ḥunyejeyiju'ł ene' na'l pe' ḥilii, axe'm ne'ej foj flauta i'nli'i na'aj filik arpa qu' nite' neqet'axi'ik'i pa'qu' ḥanye'je' ḥpa'n ḥunye'j qu' jinenikfe'lik'i pa'qu' nijitaxik'i?* ⁸ Qa pe'qu' nawatlan qu' nite' neqet'axi'ik'i pe'qu'

* **14:2** 1Co 12:10 * **14:6** 1P 4:13 * **14:7** Ap 5:8; 14:2; 15:2

lofoje', ḥekpa' qu' nanaqsi'j qu' natjanithenijup qu' nawatlan?* ⁹ Qa hik ejunyejeyi'ł in nite' yeqet'etsik'i pe' littaxilij in ḥ'iyeti'ł, ḥqa ḥekpa' qu' nenikfe'lik'i pa'qu' enqitijineyutaxi'lıj? Ma' qa hik ḥunye'j na'aj iyeetle na'aj i'ni'. ¹⁰ Ha'ne week sehe' ipji' olots pe' witligeikal qa ham pa'qu' wi'tlijeye' qu' ham nake'ji'. ¹¹ Qa qu' nite' netsikfe'li'ik'i pa' ikji' pa' yittaxij, ma' qa yakha' qa yetujtseika' qa ḥakha' iye qa tujtseika' iye. ¹² Hik ta'lıjupi' ekheweli'ł in ḥisu'uni'tha pa'qu' e'niya'yı'lıj qu' nelisi'lıj pa' Espíritu Santo, qa' mowo'olıjiiha ekewe'en pa'qu' les neniihinpha'm pe' ḥatawjets pe' inejefetsipji'.* ¹³ Qa hik ta'lıjupi' pa'qu' ḥ'aje'lı'ij in tujtseikal pe'qu' ḥe'lijeye', qa' niyinijets pa' Intata qu' netisij qu' neniqat pa' ikji'ha pa'qu' nit'ij. ¹⁴ Qe qu' tujtseikale' pe'qu' hit'ij qu' nek'iyin, yijaataxija qu' niyin pa' yitawe'j qa pakha'łe yaqjamtkineye'jkii qa nite' ḥeke' qu' net'ijaiflik'i.* ¹⁵ ḥqa pa'n qu' yeqfenye'je' yiwek? Qu' hit'ij pe'qu' ham nenikfe'le'ets wi'tlijei qu' nek'iyin qa les ḥe'wis qu' nek'iyin iye qa' heniqat pe'qu' hit'ij. Qu' hit'ij pe'qu' ham nenikfe'le'ets wi'tlijei qu' heilijsii qa les ḥe'wis qu' heilijsii iye qa' heniqat pe'qu' hit'ij. ¹⁶ Qe qu' it'ij pe'qu' ham nenikfe'le'ets wi'tlijei qu' iwqinhetji' pa' Intata, ḥqa pa'n qu' ḥeqfenye'ji'ij qu' nit'ij: —Hik kakha' qu' ḥunye'je' (Amén)— pakha' qu' nite' nenikfe'le'ets pe' tujtseikal wi'tlijei qu' it'ij in ḥit'ijetspha'm ḥe'wisij?*

* **14:8** Nm 10:9; Is 58:1; Jer 4:19; Ez 33:3-6; Jl 2:1 * **14:12** Nm 25:13; Ga 1:14; 5:25; Sal 51:11; Lc 11:34; Jn 1:33; Hch 2:4; Ro 8:9; Tit 3:5; 1Jn 4:1; Ap 3:22 * **14:14** Sal 51:12; Ga 5:22; Tit 3:14 * **14:16** Sal 72:19; Ap 22:21

17 Qe in tujtseikal pe' ḥit'ij in ḥit'ijetspha'm ṭe'wisij pa' Intata, ṭe'wisijupi', qa nite'ṭe niihinpha'm pa' ḥatawe'j pakhape'. **18** Hit'ijetspha'm ṭe'wisij pa' Intata in yakha' les olotsij in ḥajḥi'jij qa hitji'jij ne'ej ham nikfe'le'ets wi'tlijei qa nite' hik ejunyejeyi'ḥ.*

19 Qa les in hisu'un qa jinot'axjiji wetju'ḥ pa' Intata qu'leefi'ik'i (5) pe'qu' hit'ij pe'qu' jinenikfe'lik'i qu' nek'iyet qa nite' qu' hit'ij pe'qu' ham nenikfe'le'ets wi'tlijei, hats'inha qa' ṭe'wis qu' nek'inq'ijatshen, qa nite' ḥunye'jiju'ḥ pe'qu' diez mil (10.000) nametsji' pe'qu' nenittaxij ham nikfe'le'ets wi'tlijei.*

20 Yejefets, hasu'uj hik ejunyejeyi'ḥ ne'ej omehets in ḥijamti'itkii. Ye'ehe, hik ejunyejeyi'ḥ ne'ej i'nk'a teħuifik'i omehets nite' nikfe'liikii pa'qu' ul'axe', qa hikle ejunyejeyi'ḥ ne'ej ajtei pa'qu' aqjamtikineyejeyi'itkii.* **21** Ke' we'nika'ajji' Intata ṭe'ljei yit'ij: —*Ha'niji' hatse' pe' jukhew tujtseika' te'lijenyejei qa ha'niji' iye hatse' pa'qu' teji'ye' pakha' tujtseika' ta'ṭji' qu' nek'iyetik'ui ha'ne witset, qa ḥunye'jji'ij qu' nite' netk'ene'yiwets.*— (*Is 28:11*)

Hik aka' yit'ij pa'aj ha' Yatsat'ax'inij. **22** Ma' qa hik ta'ḥijupi', in na'ḥna'aj iyetij pekhewe' ham nikfe'lets wi'tlijei, nite' t'ejuyets pe' tek'enets ha' Jesúś, qe t'ejuyets yijat'ij pe' nite' tek'enets ha' Jesúś qe qa' jutsiqetsi'im in na'l pa' ḥantanithenkeye'j hatse'. Qa kekhewe'le Intata ṭe'ljei in tefelhitii, qa nite' t'ejuyetsek pe' nite' tek'enets ha' Jesúś, qe t'ejuyets yijat'ij pe' tek'enets ha' Jesúś qe qa' jutsiqetsi'im in yi'fen pa' Intata. **23** Jit'enqeku'ni' ek qu' e'weeki'ḥ qu' onot'axi'ḥij wetju'ḥ in hats ḥek'eeni'ḥetsha ha'

* **14:18** Ro 1:8 * **14:19** Mt 12:37 * **14:20** Sal 131:2; Is 28:9;
Mt 18:3; Ro 16:19; Ef 4:14; He 5:12-13

Jesús, qu' week l'aje'li'ij qu' iyeti'lij pekhewe' ham nikfe'lets wi'tlijei, qa qu' nente'nuyi'l ewetsji' pe'qu' nite' nenikfe'le'ets aka'an i'nli'i pe'qu' nite' nijayane' ha' Jesús, ¿me nite' yit'ilij ewets qu'nte' eik'une'yi'l wetju'l? ²⁴ Qa qu' week enfeli'l ke' Intata le'lijkei, ma' qa qu' nente'nuyi'l ewetsji' pa'qu' nite' netk'ene'ets ha' Jesús i'nli'i pa'qu' nite' nenikfe'le'ets aka'an, ma' qa' week nepi'ye'eł, qa' nenikfe'lletets in qi pa' lewul'ax qa' nenikfe'lets iye in tatanithenheti'yij hatse' pe' lewul'ets. ²⁵ Qa' noksi'wen iye in ul'ets pe' hamtax nikfe'le'ets leq'inyejeikii ul'ets. Ma' qa' nototjoiyo' qa' qi qu' niyinii pa' Intata, ma' qa nit'ij: —Yijaa'ija in i'nil'etji'ju' pa' Dios.—* ²⁶ ¿Qa pa'n qu'ji'nt'ukinji' in t'ejuyets week ekewe'en yejefets? Qu' onot'axi'lij wetju'l pa' Intata i'nli'i qu' nana'l pa'qu' netlijtsii, pa'qu' nenfel ke' Intata le'lijkei, pa'qu' nenfel pa'qu' nikfelitets pa' Intata, pa'qu' l'aje'leji'ij qu' tujtseikale' pe'qu' le'lijkeye', qa pa'qu' neniqat pe' tujtseikal. Qa lesle le'wis qu' weeke' ekewe'en qu' net'ejuyets qu' neniihinpha'm pe' Łatawjets pe' inejefetsipji.* ²⁷ Qu' nana'l pa'qu' l'aje'leji'ij qu' tujtseikale' pe'qu' le'lijkeye' i'nli'i qu' wetsjuk'e i'nli'i wetshetk'ewi'le' qa' hats uja'xe'le, qa hasu'ujle week niyetju', ewii'leji'ij pa'qu' niyetji'ij, qa week ewi'lei nana'l pe'qu' neniqat. ²⁸ Qa qu' hame'le pe'qu' neniqat, qa' hasu'uj niyetju' pe' witlijtsitjiiyifi. Łatawjetsleji' qu' naqsijikii aka'an qa pa' Intata qa hats yepi'ye'. ²⁹ Qa qu' nana'l pe'qu' nenfel ke' Intata le'lijkei, qa' wetsjuk'ełe i'nli'i qu' wetshetk'ewi'le' qa' pekhewepłe qa'

* **14:25** Is 45:14; Zac 8:23 * **14:26** 1Co 12:10

nejełik'ui pe'qu' nenfel pekhewe'en.* ³⁰ Qa qu' nana'l pekhewe' i'nju'kii pa'qu' nana'li'm pa'qu' neneqfelinheyu'uj ta'lets pa' Intata qa nili eku'nij pakha' qu' mexe niyettax qa niwejin eku'nij qu' niyet pakha'an. ³¹ Qe week ekheweli'l keke' qu' enfeli'l ke' Intata le'ljiei qu' ewii'lej'i'j pa'qu' nenfel hats'inha qa' week qu' nenikfe'lets eke' wi'tlijei qa qu' t'unitsi'ij iye pe'łatawjets.* ³² Pekhewe' nifel ke' Intata le'ljiei, łekhewelle in wetjeHi'ik'ui qu' nenfel. ³³ Qe pa' Intata nite' Dios pa' nite' yeqet'axkii, qe Dios yijat'ij pa' wit'ikesimeya'xlekii in łunyejeyek he' week le'ljitsitjiyits he' yijayan pa' Intata.* ³⁴ Ne' efuts hasu'uj net'ewui in mexe not'axij wetju'l pa' Intata qe nite' łenexke'ej qu' niyet. Netk'en yijat'ij in ła'anye'jek ke' Intata le'ljiei.* ³⁵ Pe'qu' efuye' qu' nenikfe'liyu'ets pa'qu' nepiye'ek'i in not'axij wetju'l pa' Intata, qa' nanfaakanij pa'qu' łewhe'ye'ye' qu' namii pe'qu' łetsi'ye', qe yeqwepin pe'qu' efuye' qu' niyetji'ju' pe'qu' nonot'axij wetju'l pa' Intata.* ³⁶ ¿Me ekheweli'l Corinto łełets qu' nata'li'l etji'ju' ke' Intata le'ljiei? ¿Ye' me u'ja'xli'l qu' esti'yi'lij? ³⁷ Qu' nana'l pa'qu' numti łakha' qu' nenfel ke' Intata le'ljiei, i'nli'i pa'qu' numti qu' nana'l pa'qu' netisij pa' Espíritu Santo, qa' les ła'wis qu' nenikfelitetsha ekewe' he'nq'ika'alij ei in ta'lets in yisu'un ha' Yatsat'ax'inij. ³⁸ Qu' nana'lle pa'qu' nite' numtiye' aka'an, ma' qa' iwejinli'if, hasu'uj ek'eni'lets. ³⁹ Hik ta'lıjupi' yejefetsipji', isu'uni'l qu' enfeli'l'i'm pekhewepe' ke' le'ljiei pa' Intata, qa hasu'uj qu' aq'ayini'lj pe'

* **14:29** 1Jn 4:1 * **14:31** Lc 16:25 * **14:33** Ef 6:18 * **14:34**

1Ti 2:11-12; 1P 3:1 * **14:35** Mt 1:19; 1P 3:1

ɻ'ajli'ij in tujtseikal pe' ɬe'ljei.* **40** Qa lesɬe ɬe'wis qu' aqsiji'lju'ha in ɬonot'axilj wetju'l pa' Intata. Hasu'uj qu' pekhele'ji'kii nite' yeqet'axkii.*

15

Cristo ila'x iye.

1 Qa hane'ej qa hisu'un qu' k'ikfelitilets yejefets, kekhewe' ɬe'sits witlijei. Hik kekhewe' hayiits k'efeli'li'm, hik kekhewe' ɬ'eku'mi'lju'l qa hik ik kekhewe' iye nite' ɬanqami'ljj,* **2** ma' qa hik kekhewe' ta'lets in hats i'ljiyi'l qu' yijaayi'i ja qu' ku'mi'lji' kekhewe' k'efeli'li'm, qa qu' nite'ɬe yijaayi'i ja qa ikji' ham weju'li'ij in nite'ɬeqekutaxi'l.* **3** Qe yakha' k'elisiłij kakha' les qiji' hik kakha' yakha' iye heyesti'yij, kakha'an: ha' Cristo in wa'm infi qe ta'lets pe' inwul'ets, hik aka' yit'ij ke' we'nika'ajji' Intata ɬe'ljei.* **4** We'nenifi pe' lenimełuk, qa ila'x iye in yamets wetshetk'ewi'l nełuts, hik aka' yit'ij ke' we'nika'ajji' Intata ɬe'ljei.* **5** Qa we'nethinets pa'aj ha' Cefas (Pedro) qa i'nk'ałe qa we'nethinets iye he' doce (12) ɬ'ijatshenhei.* **6** Qa i'nk'ałe qa we'nethinets iye pe' olots inejefetsipji' t'ani' quinientos (500). Pekhewe'en olots pe' mexe ilii qa nite' olots pe' hats naxju'.* **7** Qa i'nk'ałe qa we'nethinets iye ha' Jacobo, qa i'nk'ałe iye he' week apóstoles in

* **14:39** Nm 25:13; Ga 4:17 * **14:40** Ro 13:13 * **15:1** Pr 24:16

* **15:2** Ga 4:11; He 6:8 * **15:3** Jud 3; 1Co 8:11; Mt 26:54; 1P 1:20

* **15:4** Mt 12:40; 27:59-60; Mr 15:46; Lc 23:53; Jn 2:22; 19:41-42; 1Ts 4:14; Sal 16:10; Is 53:10; Os 6:2; Hch 2:25-32; 13:33-35; 26:22-23

* **15:5** Lc 24:34,36; Mr 16:14; Jn 20:19,26; Hch 10:41 * **15:6** Mt 28:10-20

we'nethinets iye.* ⁸ Qa yakha'le qa hetke'leeniju' in we'nethin yiwets, qa hik yijunye'j na'aj omeña's in yijanik'i pa' ḥenjeyumtshenektax qu' nenekfik'i.* ⁹ Qe yakha' nite' hik yuk'elji' he' apóstoles, qa nite' iye ye'weju'lij qu' ḥenqiye'yij apóstol qe hanawitiju'kii he' hats yijayan pa' Intata.* ¹⁰ Qa pa' qi ḥeq'iltaxij pa' Intata qa hikpa' ta'lets qa hats ya'apostolij, qa pa' ḥeq'iltaxij in tseñisij nite' hik ḥunye'j qu' ham ne'weju'lij, qe yakha' les qi in he'yithayii qa nite' ḥunyejei week hekhewe'en, qa nite'le yakha'le qu' nata'l yiwets, qe pakha'le ḥeq'fenkeye'j pa' Intata hikpa' ta'lets.* ¹¹ Qa nite'le hik aka' qu' les qiyeye'ji', yakha' qu' henfel i'nl'i hekhewe'en qu' nenfel, ḥunye'j ji'ij, qe uja'xle in henfeli'l eke' ḥe'sits witlijei qa ekheweli'l qa ḥek'eni'luk'i qa hik aka' les qiji' yijat'ij. ¹² Qa in tefelhitii ha' Cristo in niyik'uipha'm pe' naxju' qa ita'x iye, qa ḥinhats'ek ekheweli'l pe' uja'x in yit'ijets in nite' itii iye pe' naxju'?* ¹³ Qu' nite' itiye' iye pe' naxju', ma' qa ha' Cristo qekha nite' jeek ita'xe' ji'ijtaxek. ¹⁴ Qa qek nite' ita'xe' iye ha' Cristo, qekha hamtax ne'weju'lij in henfeli'l in ita'x iye, qa hik ḥunye'j iye qekha hamtax ne'weju'lij pa' nite' eqekuyejeyi'lij. ¹⁵ Qekha hik yijunyejetaxi'l iye qu' yiwotk'onhetsitseñi'it in henfeli'l pa' Intata in yilin iye ha' Cristo, hikha' teestax qek ita'xe', qu' yijaayi'iya qu' nite' itiye' iye hatse' pe' naxju'.* ¹⁶ Qu' nite' itiye' iye pe' naxju', ma' qa ha' Cristo

* **15:7** Stg 1:1; Hch 1:3-11 * **15:8** 1Ti 1:13-16; Hch 9:1-8 * **15:9**

Ef 3:8; Fil 3:6; 1Ti 1:16-17 * **15:10** 2Co 3:5; Fil 2:13; Col 1:29

* **15:12** Mt 17:9; 22:23; Mr 12:18; Lc 20:27; Hch 23:8; 2Ti 2:18

* **15:15** Mt 26:60; Jn 15:26

kekha nite' jeek ił'a'xe' ji'ijtaxek. **17** Qu' nite' ił'a'xe' iye ha' Cristo, ma' qa ekheweli'l in nite' leqeku'uł ham e'weju'l'i'lilj, mexe na'ltaxi'l etji' iye pe' ewu'l'etsi'l. **18** Qu' hik aka' łunye'je' qa kekhewe' yijayan ha' Cristo hats naxju' qekha hats namtaxii pa' qi ławak pa' Dios.* **19** Qa pe' inilii in ewi'lle in t'ejuyets in jit'otki'ik'ui ha' Cristo, ma' qekha qi qek jif'iljetsitsetax. **20** Ehe, yijaa'ija in ił'a'x iye ha' Cristo, łakha' yojo'oj in ił'a'x iye pa'aj qa i'nk'ałe hatse' qa' iliye' pe' hats naxtaxju'.* **21** Qe pa' witwamhi' in uiteje'm ta'lets pa' ewi'l jukhew (Adán), qa hik łunye'j iye in na'l pa' łilijii hatse' pe' hats naxtaxju' qe ta'lets pa' ewi'l iye jukhew (Cristo).* **22** Qe in ta'lets pa' Adan'ik'i qa week wa'm, qa in ta'letsek ha' Cristo qa week qu' iliye' iye.* **23** Qa teili'ij qu' iliye' week ewi'lei: ha' Cristo hats yojo'oj in ił'a'x iye, qa ink'aye'le pe' yatsat'etsij qu' iliye' iye hatse' qu' netpiltaxju'.* **24** Ma' qa' hats namets pa' łahats'ij qu' hame' ha'ne week, ma' qa ha' Cristo in tenek'enheitax qa' netisij pa' łatata Dios, qu' hats week niwu'l'enhettaxju' pe' łejuihifets, pe' inwo'metets, qa pe' wittatalipji' pe' witsetits qa pe' witt'unhaxits week ha'ne sehe' ipji'.* **25** Qe łakha' ha' Cristo les łe'wis qu' namli'ijii in tenek'enhei qu' netestiitaxij qu' week not'otsipji'kii pe' łejuihifets* **26** qa pa'

* **15:18** 1Ts 4:16; 1P 5:14 * **15:20** Ex 23:19; Lv 2:12; Ro 8:23;

Col 1:18 * **15:21** Mt 10:21; 28:5-6; Jn 8:51; 11:25; 20:9,15-18; Fil 3:10; Gn 3:1-7; Ro 5:12-14; Mr 16:6; Lc 24:5-8,34 * **15:22** Ro 14:9

* **15:23** 1Ts 4:17 * **15:24** Mt 5:16; 11:27; 24:6; Mr 13:7; Lc 11:13; Jn 8:42; Ef 1:21; 5:20; Hch 8:10; 1P 3:22 * **15:25** Lc 1:33; Ap 11:15; Sal 110:1; Mt 22:44; Ef 1:22

teke'lenju' ḥ'ejuihife qu' niwuł'enhetju' qa nilan qa haami'i ja pakha'an hikpa' pa' witwamhi'.* ²⁷ Qe ke' we'nika'ajji' yit'ij: —*Pa' Intata tisij ha' Cristo qu' week netnek'enhe'yipji'.*— *(Sal 8:6)* Qa in testi'yij qu' week netnek'enhe'yipji', qa aka'an qa yeqet'axik'i in nite' i'nji'teje'm pa' Intata, qe pa' Intata hikpa' tisij qu' week netnek'enhe'yij. ²⁸ Qa in hats week tenek'enhe'yij hakha'an, qa in Wita's qa' newetlisij qu' netnek'enhe'yipji' ek pakha' tisij in tenek'enhe'yipji' pe' week, hats'inha pa' Intata qa' week netnek'enhe'yipji' enewe'en.* ²⁹ Qa qu' nite' hik aka' ḥunye'je', ḥpa'n qu' ḥeqfenyejeye' ḥewek pekhewe' wempuli'jjiiju' qu' net'ejuyets pe' hats naxju', qu' yijaayi'i ja qu' nite' iłiye' hatse' pe' naxju'? ḥQa inhats'ek in wempuli'jjiiju' qu' net'ejuyets pe' hats naxju'? ³⁰ ḥQa inhats'ekek iye in week nełuts in na'lìł yijup pe' wekwek a'tsits qa iftsits iye? ³¹ Week nełuts yaqamjjikkii qu' hawa'm. Yijaa'i ja aka'an in yijunye'j yejefets. K'efeli'li'm aka'an qe qi in ḥe'wisi'mkii pa' yitawe'j qe nite' ḥeqeku'uł ḥijayani'ha ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo.* ³² Qu' net'ejuł yiwets in hik yijunye'j qu' hawatlani'ł hekhewe' jukhew hik ḥunye'j na'aj nowe'ł he' Efeso ḥełets, ḥqa pa'n ḥi pa'qu' natsaxij? Ye'ehe, qu' yijaayi'i ja qu' nite' iłiye' iye pe' naxju', qa' jintit'ijju' pakha' yit'ijju' pa'aj pe' jukhew'ik'i: —*Jitekkii, jiyaju'kii qe uje' qu' jinanaxju'.*— *(Is 22:13)** ³³ Hasu'uj meneqfeetsinhetkii: qu' e'meti'imkii pekhewe' uł'ax pa' yaqsijjkii, ma' qa' atsayets in ḥe'wistax

* **15:26** 2Co 5:4 * **15:28** Jn 5:19; He 1:2; Sal 104:24; Ef 1:23

* **15:31** Ro 8:36 * **15:32** Ef 1:1; 1Ts 2:19

pa' ḥaqṣiijkii. **34** Onomi'ḥpha'mkii qa' jeṭi'ṭik'uiha pa' ejunyejeyi'ł, yape ili'itij pa' ul'ax, qe na'l pe' i'nii'ł etji'teje'm nite' nikfe'lets pa' Intata. Hit'iij aka'an qe qa' k'ewepinheti'ł wetju'ł.* **35** I'nli'i qu' nana'l pa'qu' ninaqfaakanij nikfeliyu'ets qa' nit'ij: —¿Pa'n ḥunye'j qu' iliye' iye pe' naxju'? ¿Pa'n qu' ḥunyejeye' hatse' pe'qu' i'nk'a ḥ'esenitse' qu' iliye'tax iye?— **36** ¡Akha' ham ḥenikfe'le'ets! Pe' ḥ'entaxju' nite' ḥeke'qu' nata'ł qu' nite' qhu'feje'm pe' lo'.* **37** Qa pe' ḥ'enju' nite' pe'qu' hats qiye'pha'm, qe pe' lo'le hikpe' ḥ'enju', i'nli'i qu' trigo lo'ye', i'nli'i pekhewep iye loi. **38** Qa pakha'le Intata qa pa'qu' nisu'unle qu' ḥeqfenye'ji'ij, week ne'ej lo' na'aj ḥunye'j in ta'ł.* **39** Nite' week qu' ḥunyejeye' wetju'ł ene' i'nesenits. Jukhew qa efuts tujtseika' ḥunyejei ḥ'esenits, inqa'metets pakha' ḥunyejei iye ḥ'esenits, junatai yeqet'axijiju'ł iye ḥ'eseninyejei qa sehets qa tujtseika' iye ḥunyejei ḥ'esenits.* **40** Qa hik ḥunye'j iye in yeqet'axijiju'ł pa' ḥ'eseninyejei na' wa'sji' qa ha'ne sehe' epji' qa yeqet'axijiju'ł iye pa' ḥ'eseninyejei. Pa' ḥe'sinyejei na' wa'sji' ewi'ḥe, qa pa' ḥe'sinyejei ha'ne sehe' epji' qa ewi'ḥe iye.* **41** Ne' junu' yeqet'axijiju'ł pa' ḥe'sinye'j. Qa ne' juwel yeqet'axijiju'ł iye pa' ḥe'sinye'j, qa ne' footekii qa ḥunyejeile wetju'łek pa' ḥe'sinyejeyek. **42** Qa hik ḥunye'j iye qu' iliye' pe' hats naxtaxju'. In tajkati'yik'ui qa ḥipipji', qa qu' ita'xe' iye qa nite' ḥ'anuuyi'i qu' ḥipipe'ji'!* **43** In tajkati'yik'ui hats ul'ax, qa qu' ita'xe'

* **15:34** Tit 2:12; 1Co 4:14 * **15:36** Jn 12:24 * **15:38** Sal 143:10;
Pr 16:9; Jn 5:30; Ga 1:4; Ef 1:9; 1Jn 2:17 * **15:39** Fil 3:3 * **15:40**
Lc 9:31-32; Hch 22:11 * **15:42** Ro 2:7; Ef 6:24; 2Ti 1:10

iyé qa qí qu' lè'wise'. In tajkati'yik'ui nite' t'un, qa qu' ilá'xe' iye qa qí qu' net'un.* ⁴⁴ In tajkati'yik'ui wit'ese'e'nle, qa qu' ilá'xe' iye pa' l'ese'n qa hats espiritułe. In na'l aka' wit'esenitsłe, ikji' na'l iye pa' wit'eseninye'j espiritułe. ⁴⁵ Hik aka' yit'ij ke' we'nika'ajji' in yit'ij: —*Pa' yojo jukhew, Adán, yojo pa'aj in taqsijkitiyijkii qa na'lím pa' tilá'x t'ejuyets ha'ne sehe'*,— ^(Gn 2:7) qa hakha'le teke'lenju' Adán (Cristo), qa taqsijkiti'yij kiyek in espíritu ta'lets pa' witił'a'x nite' yili'ij.* ⁴⁶ Qa nite'le pakha' witił'a'x espiritułe qu' yojo qu' nana'l, qe pa' witił'a'x t'ejuyets ha'ne sehe' hik pakha' yijat'ij in yojo in na'l, qa i'nk'ałe pa' witił'a'x espiritułe. ⁴⁷ Pa' yojo jukhew ta'lets ha'ne sehe', sehe' leile', qa pa' teke'lenju' jukhew qa ta'lıipha'm na' wa's.* ⁴⁸ Pa' lunye'j in sehe' leile' qa hik lunyejeji week pe' i'nipji' ha'ne sehe'. Qa pa' lunye'j ha' wa's leile', qa hik lunyejeye'ek pe' i'nii hatse' na' wa's.* ⁴⁹ Hane'ej hik injunyejeji pa' lunye'j pa' jukhew ta'lets ha'ne sehe', qa i'nk'ałe qa' hik injunyejeye' iye hakha' ta'lıipha'm na' wa's.* ⁵⁰ Hit'ilij ewets yejefets, ene' i'nesenits qa pe' i'nathits nite' leke' qu' nuiji'teje'm pa' tenek'enheiji' pa' Intata, nite' weju'lij iye pa' nite' yape qu' na'n ji'teje'm pa' nite' yili'ij.* ⁵¹ Hane'ej qu' k'efeli'li'm ka' ham nikfe'le'ets: nite' week qu' jinanaxju', qa je'weekle qu' ji'nk'aihitse' pa'qu' injunyejeye'. ⁵² Hik qu' lunye'je' in q'uts ne'ej witto' qu' ji'nk'aihitse' pa'qu'

* **15:43** 2Co 6:8; 13:4; 1P 5:4; Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11; Ap 11:17 * **15:45** Ro 8:2 * **15:47** Gn 2:7; 3:19; Sal 90:3 * **15:48** Fil 3:20-21 * **15:49** Gn 1:27; 1Jn 3:2 * **15:50** Fil 3:3; Mt 16:17

injunyejeye'. Hik aka' qu' lunye'je'kii qu' hats f'aka'the' ye'le qu' nat'aiji' pe' foj, qe pe' foj qu' nat'ai qa pe' hats naxtaxju' yijayan ha' Cristo qa' itiye' iye qa' i'nk'aihitse' pe' f'esenits nite' wa'm, qa inekhewel in mexe ji'hi qa' jinink'aihit iye pa'qu' injunyejeye'.^{*} ⁵³ Qe les le'wis ha'ne nite' yape qu' nuyik'ipha'm pa' nite' yili'ij, ha'ne wa'm qa' nuyik'ipha'm pa' nite' wa'm.^{*} ⁵⁴ Qa qu' hats nuyik'ipha'm ha'ne nite' yape pa' nite' yili'ij, qa ha'ne wa'm qa' nuyik'ipha'm pa' nite' wa'm, ma' qa hats namik'ui kakha' yit'ij ka' we'nika'ajji' in yit'ij: —*Ka' witwamhi' hats tenekui, tuj na' witaxiye'j.* ^{(Is 25:8)*}

⁵⁵ *Witwamhi', ¿pa'n ikji' pa' axiye'jij? Witwamhi', ¿pa'n ikji' pa' ani's?*— ^(Os 13:14)

⁵⁶ Pa' lani's pa' witwamhi' hikpa' pa' witwul'ax, qa pa' let'unha'x pa' witwul'ax qa kekhewe' yika' pa'aj pa' Moises'ik'i (ley).^{*} ⁵⁷ Hane'ej qa le'wisij pa' Intata in jiyehisij qu' jint'anipji' ekewe'en qe ta'lets ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo.^{*} ⁵⁸ Qa hik ta'lujupi' yejefets, me'nt'unhetilijha in lijayani'l. Hasu'uj pa'qu' naq'ayinilij. Me'neni'hi'ha qu' ithayi'yilim ha' Yatsat'ax'inij, lenikfe'li'lets in weju'lij in lithayi'yilim ha' Yatsat'ax'inij.*

16

Pe' ewi'lyenikii t'ejuyets pe'yijayan pa' Jesús i'ni' pa' Jerusalén.

* **15:52** Mt 24:31; 1P 1:5 * **15:53** Pr 31:25; 1P 1:18 * **15:54**
 Mt 23:24 * **15:56** Ro 4:15; Ga 5:4 * **15:57** 1Jn 5:5 * **15:58**
 Mr 14:6; Ga 3:10; Stg 2:14-26

1 Hane'ej qa' henfeli'l e'm ka' lenq'ika'ałyijii in t'ejuyets pe'qu' ewi'l eni'li'kii qu' net'ejuyets hekhewe' inejefetsipji' pa' Intata i'ni' ha' Jerusalén. Qa hisu'un qu' hik eqfenyejeyi'ilij iye ka' hit'ijets qu' ḫeqfenyejeyi'ij he' week ḫe'lijtsitjiyits hekhewep inejefetsipji' pa' Intata i'ni' ha' sehe' Galacia.* **2** Qa yamji'jets na'aj yojo neļu na'aj semana (domingo), qa week ewilei ekheweli'l qu' eqetheni'lfik'i pe'ye' pe'qu' ithayifkineli'il qa' aqsi'ji'l, hats'inha qa' nite' ant'ayi'ilik'i qu' natsamtaxi'l ei.* **3** Qa qu' natsamtaxi'l ei pekhewe' qu' ku'mi'liji' qu' neka'xii ha' Jerusalenii pekhewe' ewi'l ḫ'enili' ḫ'astai qa' hika' a'm pa'qu' witfaakanek'e.* **4** Qa qu' isu'uni'l qu' yakha'ye' iye qu' hak, qa yijs'eyek'e. **5** Mexe qu' hojohonii hatse' ha' sehe' Macedonia, qa' hikha' hata'li' qu' natsami'l ei.* **6** I'nli'i qu' mexe ḫ'ajij qu' ha'ni'l etji', axe'm qu' nats'ape'e'l etji' ipļu'ui qu' nanaxijik'i pa'qu' lop'e, hats'inha qu' ḫeke'ye' qu' etsi'feni'l iye pa'qu' hakji' iye. **7** Qe nite' hisu'un qu' ḫ'aje'li'ij qu' k'eweni'l, qe hisu'un yijat'ij qu' les nats'ape'e'l etji' qu' ḫexke'yi'ij pa' Yatsat'ax'inij aka'an.* **8** Qa ha'neļi'ij qa mexe qu' ya'mane' eku'ni' ha'ne Efeso yamijii qu' nanaxtaxijik'i pa' ḫe'wis neļu Pentecostés.* **9** Qe mexe qi pa' yithayijkit qu' henfel ke' ḫe'ligei pa' Intata, qa olotstax iye nekhewe' ḫ'ejuihifetstaxij

* **16:1** Hch 11:30; 2Co 8:4; Ga 1:2
24:1; Jn 20:1,19; Hch 20:7; 2Co 9:1-5

* **16:5** Hch 16:9
Ga 1:4; Ef 1:9; 1Jn 2:17

* **16:2** Mt 28:1; Mr 16:9; Lc 24:1; Jn 20:1,19; Hch 20:7; 2Co 9:1-5
* **16:3** 2Co 8:16-22; Mt 23:37; Hch 8:1

* **16:7** Sal 143:10; Pr 16:9; Jn 5:30;
16:8 Ef 1:1; Ex 34:22

iyé eke' le'líjei pa' Intata.* **10** Qu' nanamtaxi'l ei ha' Timoteo, jeli'lëts qu' nanamtaxi'l ei, qe lákha' iyé t'ithayi'yí'm pa' Intata in yijunye'jek.* **11** Qa hik ta'líjupi' ekheweli'l qu' hasu'uj pa'qu' nuten hakha'an. Iftits'ilijets yijat'ij qu' ham peyi'ijkii qu' netpilyii iyé qe hats honotki'ik'ui qa week iyé he' lijts'eyek inejefetsipji' pa' Intata.* **12** Qa hakha'le inejefe Apolos, qa hats qi in hisu'untax qa k'iyintaxijets qu' ninji'witsheni'l ei qu' lijts'eyek'e hekhewep inejefetsipji' pa' Intata, qa ha' Apolos qa mexe'lë nite' nikheyu' hane'ej, qa i'nk'a'lë qa' ninji'witsheni'l ei qu' leke'ye'.* **13** Jeli'lkiilha, it'unheti'ha pa' nite' eqekuyejeyi'líj. Hasu'uj a'walxalitsi'l, et'uniitsi'ilha' yijat'ij.* **14** Week pe'qu' aqsiilíjkii nata'lëts in l'ineqsu'unil.* **15** Hats lénikfe'li'lëts ha' Estéfanas qa week he' lélits in hikhe'yojo in yijayan ha' Jesú斯 in i'ni' ek nakha' sehe' Acaya. Qa lèkhewel qi in yisu'unija in yi'fen qa yithayiki iyé hekhewe' tek'enets ha' Jesú斯. Qa hik ta'líjupi' yejefets,* **16** k'iyini'líj ewets qu' ek'eni'lëts pekhewe' qu' hik lunyejeye' enewe'en, qa week iyé pe'qu' ninqi'fenij aka' wit'ithayijkit. **17** Qi in tsi'sinheti'mkii in namyii na' Estéfanas, qa na' Fortunato qa na' Acaico iyé, qe lèkhewel yaqsiijkii ka' ekheweli'l nite' leke' qu' aqsiilíjkii kakha'an in namyii. **18** Lèkhewel yiselelitju' pa' yitawej' qa ekheweli'l iyé yiselelitju' iyé pe' atawjetsi'l. Iwqinheti'l pakhape' iyé qu' hik

* **16:9** Col 4:3 * **16:10** Jn 5:17; 2Jn 8 * **16:11** Lc 18:9 * **16:12**
 Tit 3:13 * **16:13** Jud 3 * **16:14** 1Co 13:1 * **16:15** Lv 2:12;
 Hch 18:12

łunye'je' enewe'en.* **19** Week he' witlijtsitjiyits
 yijayan ha' Jesúś i'ni' ha'ne sehe' Asia wetfeli'ł
 ei. Ha' Aquila qa ke' łewhe'ye' Priscila, qa week
 he' not'axijiji ke' łetsi' qa telijtsiiiji'jii pa' Intata
 qi in wetfeli'łij ei iye ka' hii ha' Yatsat'ax'inij.*
20 Week ene' hane'e'in inejefetsipji' wetfeli'ł ei.
 Mewetfeli'łij wetju'łkii aka' łiji' ha' Yatsat'ax'inij.*
21 Yakha' Pablo. Yakhaa'ija in hika' ha'ne
 Łaka'the'ju' ha'ne witfaakanek,* **22** pa'qu' nite'
 nisu'une' ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa na'nipji' pa'
 uł'ax hatse'. ¡Yatsat'ax'inij yape etpilju' (Maranata)!
23 Ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' net'iftits'il
 ewetskii.* **24** Pa' yeqsu'unka'x qu' na'ni'ł ejupkii
 in łijayani'ł ha' Jesucristo. Hik aka' qu' łunye'je'
 (Amén).

* **16:18** Sal 51:12; 1Ts 5:12 * **16:19** Ro 6:5; 16:3-23; 2Co 13:12; Fil
 4:21-22; Col 4:10-15; Flm 1:23-24; 1Ts 5:26; Hch 6:9; 18:2 * **16:20**
 2Co 13:12 * **16:21** 2Ts 3:17 * **16:23** 2Co 13:13; Ga 6:18; Fil
 4:23; Ef 6:23-24; Col 4:18; 1Ts 5:28; 2Ts 3:18

INTATA LE'LIJEI New Testament in Maka

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maka

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Maka

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
9c3673e4-2b93-51ec-8ba3-aac5c1cd65b0